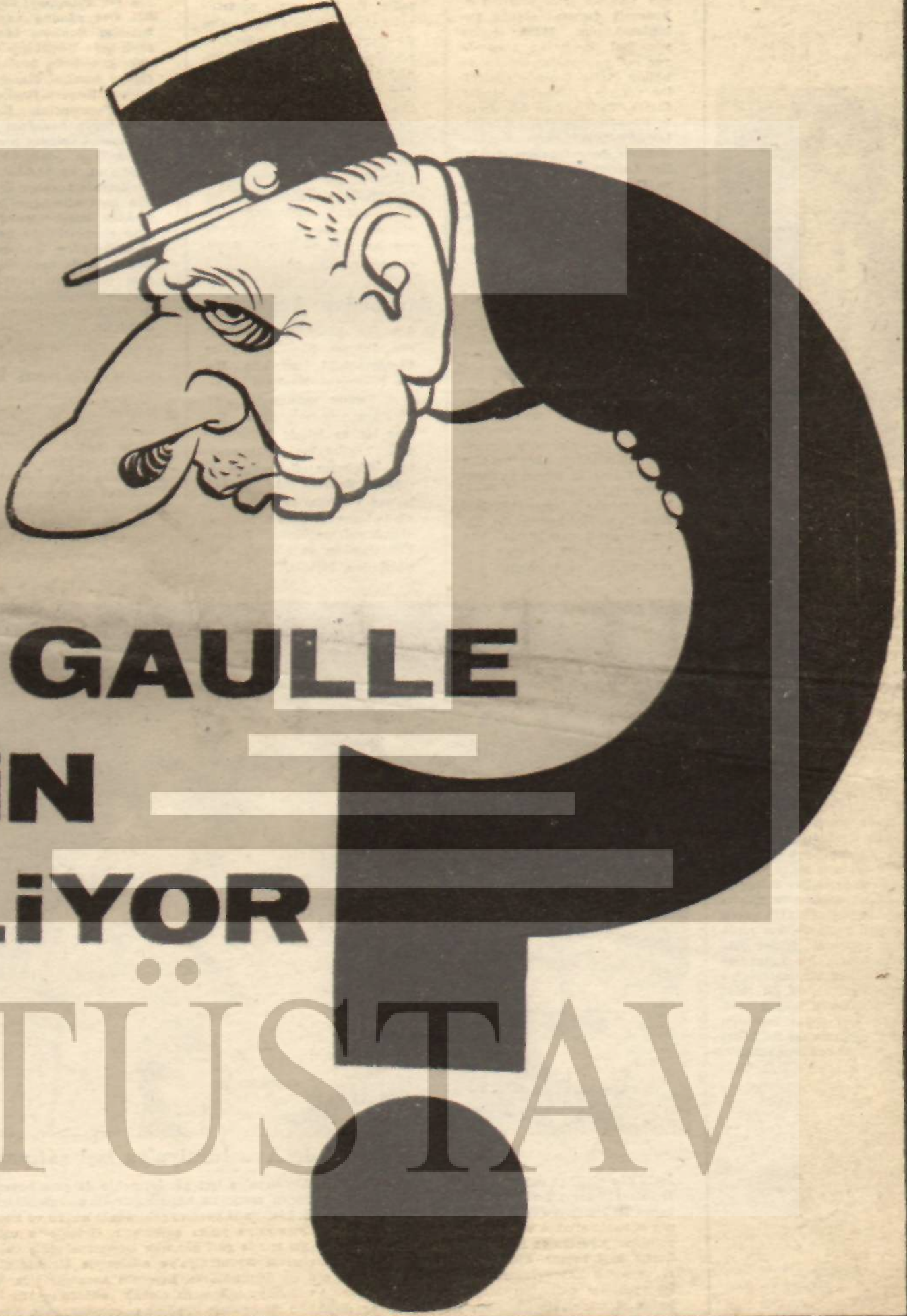

ANT

Haftalık Dergi • 22 Ekim 1968 • Sayı 95 • 125 Kuruş

DE GAULLE
NİÇİN
GELİYOR

TÜSTAV

HAFTANIN NOTLARI

Panama'da darbe

■ Panama'nın onbir gün önce seçilen Cumhurbaşkanı Arias, «Ulusal Muhafız Kuvvetleri» tarafından görevinden uzaklaştırılmıştır. Darbenin nedeni olarak Muhafız Kuvvetleri Komutanı Bolivar Valentino ile darbeden sonra Kanal'daki Amerikan makamlarına, sığınan Arias arasındaki ihtilaf gösterilmektedir. Başka faktörün son aylarda iyice bozulan ekonomik durum olduğu anlaşılmaktadır. Hâlâ cunta yönetimi ile halk arasında yer yer çatışmalar olduğu ve halkın Arias lehinde gösteriler yaptığı bildirilmektedir. Cunta, ilk iş olarak ülkede sıkı yönetim ilan etmiş ve şartlar düzeltilmez iktidarı sivillere devredeceğine demiştir. Amerika Dışişleri Bakanı Dean Rusk, olayla ilgili demecinde «Panama ile hayati ilişkileri olduğunu belirtmiş, «bu bize sorumluluklar yüklemektedir» şeklinde konuşmuştur.

Yüzkarası!

■ Madrid'te yapılacak olan Uluslararası Zeytinyağı Birliği toplantısına katılacak olan Türk Heyeti Başkanlığı'na, Ticaret Bakanlığı, geçen yılki yağ skandalı sanıklarından Reşat Gomefi getirmiştir. İtalya'ya karışık yağ sattığı için Türkiye'nin dış piyasalardaki itibarını beş paralık eden Gomefi'nin heyet başkanlığına getirilmesi büyük tepki yaratmış, İzmir Birinci Ağır Ceza Mahkemesi de, halen davası devam ettiği için kendisinin yurt dışına çıkmasına izin vermemiştir.

Derebeylik düzeni

■ Tarım İş Sendikası'nın Ankara'da başlayan genel kurul toplantısına verilen çalışma raporunda Türkiye'nin sanayi ile kalkınabileceği, sanayileşmenin ise tarım sektörünün desteğiyle gerçekleştirilebileceği öne sürülmekte, bunun için de Tarım İş Kanunu'nun bir an önce çıkarılması gerektiği belirtilmektedir. Bu kanunun çıkartılması için Türk-İş seviyesinde yapılagelen çalışmalar olumlu bir sonuç vermediğini bildiren raporda, «Bir yandan en ilkel metodlarla işletilen tarım arazisi, öte yandan derebeylik ilişkilerinin hüküm sürdüğü büyük araziler ve bir hiç karşılığında çalıştırılan milyonlarca tarım işçisi... Bu, Türkiye'nin bugüne kadar elledi olarak ele alınmayan tarım politikasının acı tablosudur» denilmektedir.

Saygondan Ankara'ya

■ Amerika Birleşik Devletleri'nin Ankara Büyükelçiliği'ne Vietnam'daki Amerikan Barış Programı Başkanı Robert Komer atanmıştır. Türkiye'den agreman alan Komer bir ay içinde Ankara'ya gelerek görevine başlayacaktır. Vietnam Savaşı'nın en şiddetli dönemlerinde Amerika'nın Vietnam'da uyguladığı sözde barış programı başkanı olarak çalışan Robert Komer, Pentagon'un en güvenilir kişilerinden biridir.

Dış yardımlar!

■ Karadeniz Bakır Kompleksleri için AİD teşkilatının verdiği kredi Cumhuriyet Senatosu'nda tartışılmış, bazı üyeler, kompleks için gerekli kredinin ancak kompleksin yeni bir şirkete devri şartıyla verilmesinin iç işlerimizle bir müdahale niteliğinde olduğunu belirtmişlerdir. Buna karşılık Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Refet Sevin bu anlaşmayı savunmuştur. Öte yandan Avrupa Yatırımlar Bankası İdare Konseyi, Sale Köşkü'nde toplanarak kredilerin kullanış biçimini kontrol etmeye başlamıştır. Konsey Başkanı Paride Formentini, Keban ve Gökçekaya barajları ile Gediz Vadisi sulama projesi için 175 milyon dolarlık kredi açıldığını, kredilerin devlete verilmekte beraber özel sektörün esas alındığını ifade etmekten kaçınmayarak «Türkiye ekonomisinin belkemiğini teşkil eden işadamları ve sanayicilerle tanışmak imkânını bulacağız. Özel sektöre ulaşan kredilerin süresi proje şartlarına göre değişir» demıştır.

Öğretmen kıyımı

■ Kastamonu Kız İlköğretmen Okulu öğretmenlerinden TÖS üyesi Tevfik Müldür ile İsmet Yalçınkaya da öğretmen kıyımına uğramışlardır. Her ikisinin de zamansız ve usulsüz olarak başka yerlere atanması üzerine TÖS Kastamonu Şubesi sert bir bildiri yayınlamaya protestosuna başlamıştır.

Selçuk mahkûm oldu

■ İstanbul Toplu Basın Mahkemesi ile 3. Ağır Ceza mahkemesi'nde altı gazeteci daha çeşitli cezalara mahkûm edilmişlerdir. Toplu Basın Mahkemesi'nde Cumhuriyet'in fıkra yazarı İlhan Selçuk, «Bir tarih düğümüne başlıklı yazısından dolayı «Başbakan'a hakaret ettiği» iddiasıyla eekl yazı işleri müdürü Erol Dalı ile birlikte 3'er ay 15'er gün hapis ve 583 Lira para cezasına mahkûm edilmiştir. Bilindiği gibi emolla bozuntusu» deyiminden dolayı Selçuk hakkında Cumhurbaşkan-

İLHAN SELÇUK

nina hakaret iddiasıyla dava açılmış, daha sonra Demirel'in avukatı da yazıda asıl Başbakan'a hakaret edildiğini ileri sürerek dâvaya katılmıştı. Mahkeme yazıda Demirel'e hakaret edildiğini kararlaştırmış, verdiği cezası da tecil etmemiştir. Johnson'un İnönü'ye yazdığı mektubu Hürriyet Gazetesi'nde yayımlayan Ankara Temsilcisi Cüneyd Arcayüre ile Sorumlu Müdürü Ferhan Devekuşoğlu yetkili makamların açıklanmasını men ettikleri malûmatı yayınlamak suçuyla 6'şar ay hapse mahkûm edilmişlerdir. Ayrıca Çetin Altan'ın açtığı şahsi hakaret davasında da Yeni İstanbul Gazetesi yazı işleri müdürlerinden Yücel Hacaloğlu ile Argun Berker 45'er gün hapse mahkûm olmuşlardır. Doğan Özgüden'in dergimizde yayımlanan «Bu terör ergeçsiz kahtedecektir» ve «Bastına karşı terör» başlıklı yazılarından dolayı açılan dâvaların duruşmasına da Toplu Basın Mahkemesi'nde devam edilmiştir.

Proleter şoför

■ Proleter Şoför Yalçın Özerden, Kadıköy'de şoförlere dağıttığı bir bildiriden dolayı «komünizm propagandası yaptığı» iddiasıyla Kadıköy Ağır Ceza Mahkemesi'nde yargılanmıştır. İlk duruşmada sorgusu yapılan Yalçın Özerden'e yargıç dâva ile ilgili olmayan sorular da sormuştur. Bunlar arasında «Dini inancın nedir?», «komünist misin?» gibi sorular da yer almaktadır. Komünizmle Mücadele Cemiyeti'nin kendisi hakkındaki iftiralarına cevap olmak üzere bildiri dağıttığını söyleyen Özerden'e hakim nasihatle de bulunmuş, «Bak evladım, Ruslar böyle her memlekette komünistler yetiştirerek, seni başbakan yapacaklar, der, sonra ipe çekiler. Akını başına toplassa demıştır. Hakim tutumu hayretle karşılanmıştır.

CKMP'de çözülme

Son günlerde tam bir faşist parti hüviyetine bürünen Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi'nde çözülme başlamış ve Genel Sekreter Mustafa Kaplan partiden istifa etmiştir. MBK'nin ilk üyelerinden olan Mustafa Kaplan istifasından sonra yaptığı açıklamada «Bugün takip ve devam ettirilen parti politikası programımızı ve kişiliğimizi red ve inkâr eden bir mahiyet almıştır. Kongrece tasvip ve tescil edilen radikal hamleciler programımıza rağmen, parti, yetkisiz kişilerin sorumsuz beyanları ile gün geçtikçe sağa doğru itilmekte, tutucu ve gerici bir hüviyete sokulmaktadır. Bu hareketlere karşı giriştiğimiz mücadelelerde başkanlık ya tarafsız kalmış veya tâvîskâr tutumu ile durumu idare yoluna gitmiştir» demıştır. Bilindiği gibi faşist unsurların hakim duruma geçtiği CKMP geçen yaz çeşitli yerlerde komando kursları, açtırarak Hitler gibi antidemokratik bir mücadele metodunu benimsemiş ve Partiler Kanunu'nu da ihlal etmiştir. Kaplan'ın istifasından sonra partideki diğer sağduyu sahibi üyelerin de istifaları beklenmektedir.

Şimdi de Avusturalya'ya işçi satıyoruz...

İşsizliğin gittikçe vahim bir hal alması karşısında, Almanya'ya işçi göndermekle de çare bulamayan Demirel İktidarı, bu defa da dünyanın öteki ucuna «insan satışı»na başlamıştır. İlk olarak 163 kişi, Çalışma Bakanı'nın «Vatanınız doyduğunuz yer değil doğduğunuz yerdire gelinekdeki nutku ve Başbakanın «Cenabı Allahın hepsini koruması» niyazı ile Avustralya'ya yolcu edilmiştir. Gidenlerin uçak ücretlerini Avustralya Hükümeti ödemekte olup iki yıl içinde geri dönmek isterlerse, gidiş ve dönüş ücreti kişi başına 8.500 Lira tutmaktadır. İşçilerimizin Avustralya'ya aileleriyle birlikte gittiklerini ve aylık kazançlarının en fazla 2.600 Lira olduğu düşünülürse, hepsinin Avustralya'da kalmağa mahkûm oldukları meydana çıkmaktadır. Avustralya «göçmen» olarak sadece vasıflı işçileri kabul etmekte, sanayinin büyük ihtiyacı duyduğu elemanları kendisine çekmektedir. Avustralya'ya gidenlerin belirli ölçüde askerlik mükellefiyeti de söz konusudur.

Baykurt'a saldırı

■ TÖS Birecik Şubesi'nin çağrısı üzerine «Eğitim ve Öğretim» konulu bir konferans vermek için Birecik'e giden Fakir Baykurt bir sinemada konuşurken «Kahrolsun komünizm, konuşmayacaksınız» diye bağırarak bazı AP'lilerle İmam-Hatip'lilerin saldırılarına uğramıştır. Konferanstan sonra salondan çıkan Baykurt yine saldırılarla karşı karşıya kalmış, atılan bir taşla başından yaralanmıştır. İlim Yayıma Cemiyetleri tarafından yönetilen bu gerici saldırılar gün geçtikçe artarken, Başbakan Demirel de, bu cemiyetlerin İstanbul'da yaptıracağı öğrenci yurdunun temelini atmak üzere İstanbul'a geleceğini açıklayarak irticaa cesaret vermektedir.

F-102 filosu

■ F-102 tipi, füze ve roketlerle donatılmış saldırı önleme uçakları, Amerikalılara ait Mürted Hava Üssü'nde yapılan bir törenle Türk Hava Kuvvetleri'ne devredilmiştir. Ancak törende konuşan Amerikan Komutanı Harrison, «Filonun NATO'da hür dünyanın devamlı savunmasını idame ettireceğini» söyleyerek yeni uçakların, da aslında nın değil, Amerika'nın uluslararası çıkarlarının korunmasında kullanılacağını ortaya koymuştur.

Amerika'ya göre kriz

■ Amerikan Ticaret Bakanlığı'nın işadamları için yayınladığı International Commerce adlı derginin son sayısında Türk ekonomisiyle ilgili şu satırlar yer almaktadır: «Türk ekonomisinin karşı karşıya bulunduğu sorun, dış ödemeler dengesindeki devamlı açık ve bunun ekonomi üzerindeki etkileridir. Dış ödemeler dengesindeki açığın bu yıl baskısını daha da artıracığı bilinmektedir. Çeşitli kaynaklardan gelmesi beklenen döviz gelirleri tahminlerin çok altında gerçekleşmiştir. Mamur ve yarı mamul maddelerin ihracında Türk planlarının umutları gerçekleşmemiştir. Yapılan ithalat geçen yıl 490 milyon dolardan 523 milyon dolara yükselmiştir. Türk yöneticileri geçen yıl Türkiye'nin ihracat ve turizm potansiyelinin geniş ölçüde geliştirilmesinin, devamlı dış ödemeler dengesi açığının giderilmesinde en büyük umut olduğunu nihayet anlamışlardır.»

Özel okullar

■ Milli Eğitim Bakanlığı'nın açıkladığına göre geçen yıl 20 olan özel yüksek okul sayısı bu yıl 43'e yükselmiştir. Özel yüksek okullardaki öğrenci sayısı da geçen yıl 26 bin iken bu yıl 40 bine çıkmıştır. Öğretim üyelerinin sayısı da 1033'den 2 bine ulaşmıştır.

Öğrenci avı

■ İstanbul Teknik Üniversitesi Öğrenci Birliği Başkanı Harun Karadeniz, Çağaloğlu olaylarında epolise taş attığı ve öğrencileri kışkırttığı iddiasıyla polisler tarafından gece vakti bir sinemada yakalanmıştır. Geceyi emniyetle geçiren Karadeniz, dergimizin bağlandığı saate kadar mahkeme huzuruna çıkartıl-

KARADENİZ

mamıştır. Karadeniz, kendi birliğine bağlı öğrencilerden hiçbirinin katılmadığı bir olayda «kışkırtıcılık» yaptığı iddiasıyla hapsedilmek istenmektedir. Öte yandan, üniversite açılışının yaklaşması üzerine Temmuz'daki ılgal olaylarıyla ilgili olarak yapılan kovuşturmalara hız verilmiştir. Savcılar arasında fakülteler bölüştürülmüş ve süratle açılan davaların duruşmalarına da başlanmıştır.

Siyah İktidar

■ Meksika'da yapılmakta olan dünya olimpiyatları zenci sporcuların ilk «siyah iktidar» gösterisine sahne olmuştur. 200 Metre'yi 19.8'de koşarak dünya rekoru kıran Tommie Smith ile üçüncü olan John Carlos şeref kürsüsüne siyah eldivenlerle çıkışlar ve Amerikan milli marşı çalırken birer yumruklarını sıkarak göğe kaldırmak suretiyle «siyah iktidar» hareketini temsil etmişlerdir. Tommie Smith daha sonra yaptığı konuşmada «İyi bir şey yaparsan Amerikalı, yoksa zenci sayılırsın. Zenciler yarış atı değildir. Bunu protesto ediyoruz» demiştir.

Ağır Ceza'da

■ Ankara'da Toplum Yayınları arasında çıkan Ho Şi Minh'in «Milli Kurtuluş Savaşı» ve Regis Debray'nin «Devrimde Devrim» adlı kitapları Savcılıkça «komünizm propagandası» yapar mahiyette görülmüş ve T.C. K'nun 142. maddesine göre yayınevi yöneticisi Remzi İnanç hakkında her iki kitaptan dolayı Ağır Ceza Mahkemesi'nde dava açılmıştır. İlk iddia hakkında da Savcılık, gecikmeli fetvaçı Ord. Prof. Sühi Dönmezer'den bilirkişi raporu almıştır. Öte yandan İstanbul Savcılığı da, «Polis» adlı şirinden dolayı halk ozanı Aşık Feriati hakkında bakanlık emriyle idd soruşturma açmıştır. Şiiri Açık Hava Tiyatrosu'nda okuyan ve daha sonra plak haline getiren Feriati'nin devletin emniyet kuvvetlerini tahkir ettiği ileri sürülmektedir.

DOĞAN ÖZGÜDEN

TİP'e düşen görev ...

TÜRKİYE İşçi Partisi'nin Büyük Kongresi önümüzdeki ay başında toplanacaktır. Bütün sosyalistler, bu üçüncü büyük kongreden, TİP'i gelecek yasa döneminde nitelik ve nicelik olarak gerçekten bir «üçüncü parti», hattâ hattâ muhtemel bir AP-CHP koalisyonu karşısında «ana muhalefet partisi» durumuna getirecek kararlar ve atılımlar beklemektedir. Geçen hafta toplanan CHP Kurultayı'nda İnönü'nün CHP'yi gerçek yerine oturtması ve sosyalist hareketin sadece TİP tarafından temsil edildiğini belirtmesi de, sosyalistler için başka alternatif bulunmadığını göstermiştir. Şimdi TİP, tek sosyalist parti olarak, önümüzdeki seçimde sosyalist oyları gereğince değerlendirmek ve sosyalist hareketi, bakiye oylardan yararlanmaya ihtiyaç duymadan, yasa meclislerine sokmak sorumluluğu ile karşı karşıyadır. İnanyoruz ki, bütün tertiplere ve baskılara rağmen kurulduğu günden bugüne sekiz yıla yakın bir süreden beri meydana gelen birikim iyi kanalizasyonla, TİP'in bu büyük atılımı yapamaması için hiçbir sebep yoktur. Bunun yolunu da TİP Lideri Aybar çeşitli konuşmalarında çizmiştir: «Gerçekleri halkımıza anlatacağız; usanmadan, yılmadan. Nasıl aldatıldığını, nasıl sömürüldüğünü en uzak köylere kadar gidip söyleyeceğiz. Bu sefer milli kurtuluş mücadelesinin düzen değiştirme mücadelesiyle birlikte yürütüleceğini iyice belirteceğiz ki, emekçiler mücadeleye daha büyük bir şevkle katılsınlar.»

ANCAK, Sayın Aybar'ın son konuşmalarında parti bilim kurulunun yaptığı konjonktür değerlendirmelerinden yararlanarak çizdiği tablolar ve bu tablo içinde partilere önerdiği görevler ne kadar okumuş ise, parti bilim kurulunda ve yetkili organlarda tartışılmadan, karara bağlanmadan, isabet derecesi üzerinde ittifak sağlanmadan bir takım teorik görüşler ortaya atması da o kadar yanlıştır. Hatırlanacağı üzere Aybar'ın bu görüşleri ilk önce bir parti milletvekilinin günlük bir gazetedeki yazdığı yazılarda ortaya atılmıştı. Çetin Altan, Çekoslovakya «Olayları'ndan sonra, Sovyetler Birliği'ni «sosyalizme ihanet etmekle suçlamış. Lenin'in tarihe mal olmuş tutumunu eleştirerek onun karşısında Rosa Luxemburg'un tezlerinin yeniden ele alınması gerektiği üzerinde durmuş, «hürriyetçi» bir sosyalizmden söz açmıştı. TİP milletvekilli olmakla beraber kendisinin aynı zamanda bir gazete yazarı olduğu ve yazdıklarının sadece kendisini bağlayacağı düşünüldüğü Çetin Altan'ın bu görüşleri üzerinde pek tartışılmamıştı. Ne var ki, daha sonra TİP toplantılarında yaptığı konuşmalarda Sayın Aybar da, Çetin Altan ile aynı görüşleri paylaştığını ortaya koymuş ve bu görüşleri, parti yetkililerinin bu konuların şimdilik tartışılmasına karşı çıkmasına rağmen, ısrarla tekrarlamıştır.

AYBAR'ın savunduğu görüşler, özellikle esasen hürriyetçi bir öze sahip olan sosyalizmin Türkiye'de diğer sosyalist uygulamalardan farklılığı göstermek için bir «hürriyetçi» takısı alması ve bu «hürriyetçi» sosyalist düzende burjuva demokrasisinden kalma bir takım kurumların yaşatılması önerileri, şüphesiz bütün sosyalistler arasında genişliğine ve derinliğine tartışılacaktır. Ancak bu yeni görüşler partiyi temsil durumunda olan kimseler tarafından parti bilim kurullarında ve yetkili organlarında tartışılmadan TİP'e mal edilecek olursa, gereksiz sürüşmelere yol açacağı ve esasen dışı karşı büyük mücadele vermekte olan partinin iç bünyesinde de sarımsılaşma sebep olacağı muhakkaktır. Şu halde toplanacak olan TİP Büyük Kurultayı, parti görüşlerinin tesbiti ve hamuoyuna açıklanması prosedürünü de kesin olarak saptamak zorundadır. Bu tesbit yapıldıktan sonra, zamanımız teorik tartışmalar bir yana bırakılarak partinin daha seri ve daha sağlam bir şekilde örgütlenmesinin nasıl başarılacağı, «baya güreşmek» iddiasıyla girilen 1969 seçimlerinde asgari «üçüncü parti» olmayı sağlayacak bir kampanyanın ne şekilde yürütüleceği görüşülmeli ve kararlara bağlanmalıdır. Ve bütün bunların ötesinde, partinin alt kademe kongrelerinde görülen gençleşme ve yenilenme eğilimine uygun olarak kuvvetli, toplantı ve dinamik bir genel merkez kadrosu teşkil edilerek sosyalist harekete tam anlamıyla sahip çıkılmalıdır.

De Gaulle Türkiye'ye neden geliyor ?

Onur BARTU

SU günlerde Türkiye'yi çok yakından ilgilendiren önemli kararlar alınmak üzeredir... Ve bu kararlar alınırken, NATO tuzakındaki Türkiye'nin fikrinin alınmasına lüzum görülmektedir. Ashında, Türkiye fikrinin alınması yolunda bir çaba da göstermemekte, içine düştüğü ekonomik çıkmazdan kurtulmanın, başkalarının yardım ile kurtulmanın yollarını aramaktadır...

Batı Avrupa Birliği, NATO ile VARŞOVA PAKTI Genel Karargâhları arasında derhal bir «kırmızı hat» kurulmasını istemektedir. Bir çatışma sırasında her iki tarafın nükleer silahlarla «ihtar atışları» yapması konusunda anlaşmaya varılması da istenilmektedir. Ve ilk çatışmada bir buçuk milyon kişi ölecektir. Eğer Sovyetler Birliği hücumu geçerse bir ihtar notası yollanacak ve ilerleme devam ederse batılı kuvvetler nükleer silahlarla karşı koyacaklardır.

Atlantik Birliği Kuruluşları'nın Lizbon'da yaptığı toplantıda konuşan NATO Müttefik Kuvvetleri Başkomutanı Lemnitzer ise, Çekoslovakya işgalini ciddiye almış ve görüşmelerini sürdürerek, NATO'nun çatışmanın başında nükleer silahlar kullanacağını söylemiştir.

Bütün bunlardan çıkarılacak sonuç şudur:

Batı Avrupa Birliğinin teklifleri kabul edilirse, karşılıklı nükleer atışlarda ilk hedeflerden birinin Türkiye olmayacağını kim temin edebilir? Çatışmanın başında NATO'nun nükleer silah kullanacağını bilen Sovyetler Birliği'nin, Türkiye'deki Amerikan üslerini nükleer bombardıman yağmuruna tutmayacağını kim garanti edebilir?..

Dünya üzerinde Türkiye'nin kaderinin söz konusu olduğu büyük pazarlıklar yapılırken, birbirini izleyen son ziyaretler ülkemizin büyük ülkeler için bir açık pazar görünüşünde bulunduğunu da göstermektedir.

CUMHURİYET ÖNCESİ GİBİ

Geçtiğimiz hafta yurdumuza önce Avrupa Yatırım Bankası Yönetim Kurulu üyeleri gelmiştir. Avrupa Yatırım Bankası Başkanı Paride Formentini ile 18,5 milyon dolarlık bir kredi anlaşması imzalanmış ve Formentini hemen «Boğaz Köprüsü» konusu ile ilgilenmiştir. Amerikan şirketleri Boğaz Köprüsü gibi yağlı bir işi kaçırmamak için Türkiye'deki işbirlikçilerine baskı yaparken, Demirel'in konuyu olarak bu sefer Japonya'nın eski Başbakanlarından Nobusuke Kishi

beraberinde bir heyetle çıkmış ve ilk haberler Japonlar da Boğaz Köprüsü işi için yurdumuza geldikleri yolunda olmuştur.

Japon heyetini Fransa Atom Enerjisi Komisyonu Başkanı Profesör Francis Perrin'in gelişi izlemiştir. Perrin, Türkiye'nin bir kaç yılda kadar elektrik enerjisi üretecek nükleer santraller kurması gerektiğini söylemiş, ertesi gün de Batı Anadolu'da 300-400 megavat gücünde bir nükleer elektrik santrali kurulması işi ile ilgili hesaplar bir Fransız Firmasına verilmiştir. Aynı gün, gene bir Fransız şirketi ile tamamen Türkiye çıkarlarına aykırı bir Dizel Lokomotif yapımı anlaşması imzalanmıştır.

1968'den sonraki ekonomik durum konusunda söz etmekten ısrarla kaçınan Demirel, Sovyetler Birliği ve sosyalist ülkelerden sonra Türkiye'nin kapılarını Japonya ve Fransa'ya açmıştır. Eğer Demirel, Fransa ile Japonya'dan umduğunu bulamazsa başka kapıların ipini çekecektir. Bu arada, anımsın Türkiye'nin Komünist Çin ile ilişki kurup ekonomik alışverişe yönelmesi bugünkü ekonomik gidiş karşısında sürpriz olmayacaktır...

DE GAULLE VE ÖTESİ

28 Ekim'de yurdumuza gelecek Fransa Devlet Başkanı De Gaulle'in de kendine göre bir takım hesapları bulunmaktadır. Yapılan hazırlıklar bu hesapların küçümsenecek cinsten olmadığını göstermektedir. De Gaulle'in Türkiye'de krallara layık şekilde ve 1960'dan bu yana rastlanmayacak biçimde karşılanıp ağırlandığı için hiçbir şeyden çekinilmemektedir.

De Gaulle'in niçin Türkiye'ye geldiğini incelemeyi önce De Gaulle'i incelemek gerekir.

Le Monde gazetesinde Passeron, De Gaulle için şunları yazmıştır:

«Saint-Cyr Askeri Okulu'na 20 yaşında girdiğinde arkadaşları o'na «Büyük Kuşkonmaz» ve azametli tavrından dolayı da «Horoz» adını takmışlardı. Daha sonra Hür Fransız Kuvvetleri askerleri o'na «Büyük Charles» demişlerdir. O zamandan bu yana hattâ sivil giydiği zaman bile yurttaşlarınca hemen tanınan tek Fransız o'dur. Çünkü, başı her yerde kalabalığın üzerinde sıvrılmaktadır. Fizik yapısının bu büyüklüğü şahsiyetini çözen anahtardır. Çünkü, o'nun için her şey, büyüktür...»

Türkiye Cumhurbaşkanı Sunay'ı Fransa'da normal protokol uyarınca ağırlayan De Gaulle, fizik yapısının verdiği ruhi büyüklük gereği, Türkiye'de krallar gibi karşılanıp ağırlandığı için elinden gelen her şeyi yapmıştır. Hattâ iş o dereceye kadar gitmiştir ki, (bizimkilerin bunda payı büyüktür) Bayan De Gaulle yeşil ve sarı renkleri sevmediğinden İstanbul'da kalacakları Şale Köşkünde yeşil ve sarı renkler kaldırılmış, verilecek kabulde Türk kadınlarının bu renkten tuvalet giymemeleri rica edilmiştir. Bütün bunların yanında, Ankara Ağaç Sanatları Enstitüsü'nde De Gaulle için özel karyolalar yapılmış, görüşmeler için masalar sandalyeler verilen ölçülere göre binlerce lira harcanarak kısa zamanda yetiştirilmiştir. Ve bu yapım işlerini bizzat Cumhurbaşkanı Sunay kontrol etmek gereğini duymuştur.

Her şeyin kendisi gibi büyük ve muhteşem olmasını isteyen De Gaulle, Ankara'da vereceği resepsiyon için taa Fransa'dan özel olarak bin kişilik bir çadır göndermiştir. Oysa, bugün'e kadar yurdumuzu ziyaret eden nice devlet ve hükümet başkanlarına verilecek resepsiyonlara salonlar bulunabilmiştir.

De Gaulle'in Türk Radyo ve Televizyonunda yarım saatlik konuşma yapma isteği de kabul edilmiştir. Kısacası De Gaulle ne istemişse yerine getirilmiş, ne teklif etmişse kabul edilmiştir.

NEDEN GELİYOR?

Doğu ile Batı arasında bu üçüncü güç olma hevesindeki De Gaulle, bugün Fransa'nın kralıdır. Her ne kadar Fransa bir Cumhuriyet ise de, bu cumhuriyet De Gaulle'in varlığı ile kaimdir ve yeryüzünde eşi ve benzeri de yoktur.

Sunay'ın, Fransa'yı ziyaretinden Eylül ayına kadar geçen uzun süre içinde, De Gaulle Türkiye'yi unutmuştur. Eylül ayının ilk haftasında düzenlenen basın toplantısında Kıbrıs konusuna değinerek federatif sistemi savunmuştur. Oysa, Türkiye çoktan bu tezin den vazgeçtiğinden De Gaulle bir noktada iyilikten çok kötülük etmiştir. Çünkü, De Gaulle'in bu konuşmasından sonra, kısa süre için de olsa Kıbrıs'ta yapılan Türk - Rum ikili görüşmeleri aksamış, Türkiye ile Yunanistan karşılıklı kuşkuya düşmüşlerdir.

Taa 1867'de İstanbul'a davet edilen fakat hastahığı yüzünden gelemeyen III. Napolyon'dan bu yana De Gaulle Türkiye'yi ziyaret eden ilk Fransa Devlet Başkanı olmaktadır.

De Gaulle, Türkiye'den bir

kaç şey isteyecektir. Birincisi Amerika ile Sovyetler Birliği'ni, NATO'yu bırakıp Fransa'ya güvenmesini, ikincisi de ekonomik ve kültürel işbirliğidir. De Gaulle, Türkiye'deki Amerika ve NATO aleyhtarlığı akımının geliştiğini bilmekte ve bunu kendi yararına kullanmak istemektedir. Son gençlik hareketlerinden ve Ortak Pazar ile ilgili tutumundan dolayı Fransa ekonomisinin de bazı sorunları vardır. Bu sorunların başında yeni pazarlar bulmak ve dışarıya sermaye akımını sağlamak gelmektedir. Ve Türkiye, sermaye yatırımları ve mal ihracı için bulunmaz bir pazar niteliğindedir. Gezi sırasındaki muhteşem görünüşün Türk halkı ile yöneticilerini büyüleyeceğinden emin olan De Gaulle, bu yüzden Türkiye'ye bir kral edası ve havasında gelmektedir.

Türkiye'ye, daha doğrusu Süleyman İktidarı'na gelince, 1969'da başlayacak büyük ekonomik kriz için şimdilik görünen tek kurtuluş yolu Fransa'dır. Görüşmelerde, De Gaulle'e, Demirel asla «hayır» demeyecek ve görüşmeleri daha çok ekonomik sorunlara kaydırma-ya çalışacaktır.

Gazete yayınları ve kamuoyu yoklamaları sonucu Fransa Büyükelçiliğince hazırlanıp De Gaulle'e verilen raporda şöyle denilmektedir:

«Kamuoyu dışında, bir çok Türk devlet adamının hayal kırıklığına uğradıkları ve dış politikada esash bir revizyon yapmaya hazır oldukları görülmektedir.»

Ve COMBAT gazetesi Kral De Gaulle'in Türkiye'ye geliş nedenini şu satırlarla bir parça

İNÖNÜ'NÜN dedikleri yada KASA'dan hisse

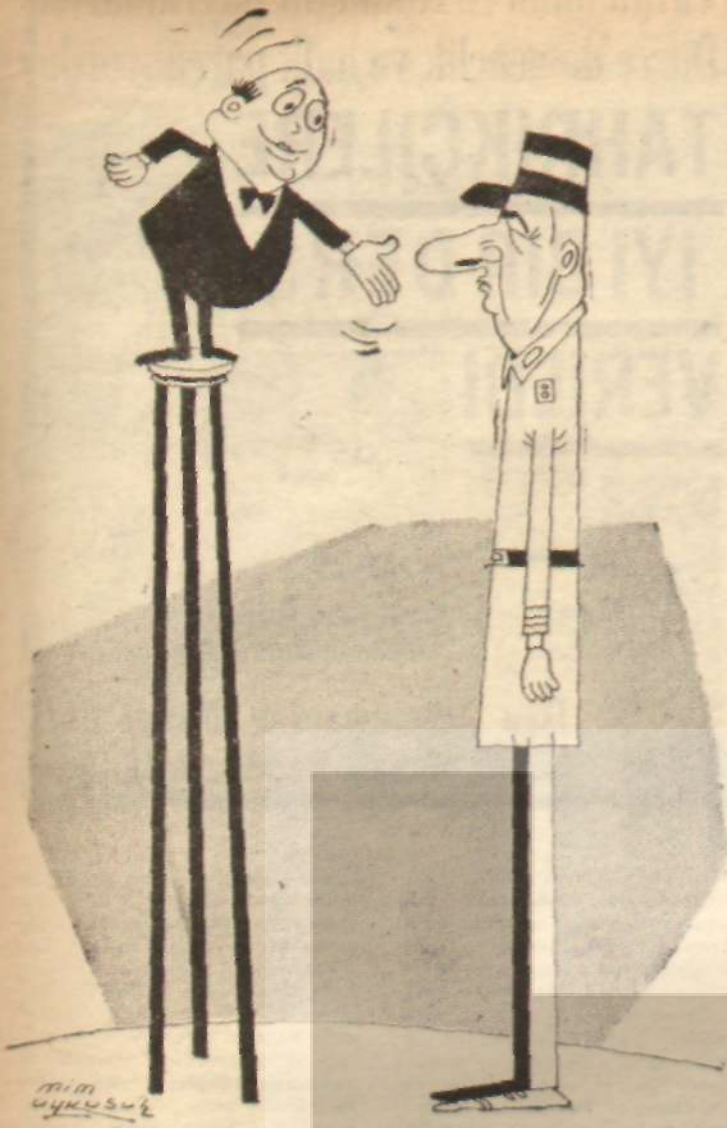
CHP Kurultayından daha bir hayli önce İnönü'yü aldıydı bu telâh. Nicedir bir içeri, bir dışarı konuyordu. Bir sözü bu Partiye ise, bir gözü de öbür partideydi sanki. İkkin sandım Paşa'nın akli sosyalizmi sahiden kesmeye başladı da, ünlü tecrübesi ve de feraseti ile anladığı işin nereye varacağını, koymak için igvayı kafasından, başladı böyle söylemeye, bir çegit kendi-kendine-telkin misillü yüksek sesle düşünmeye: «Nato benden, ben Nato'dan... Nato benden, ben Nato'dan... Sosyalist de değilim, değilim de değilim!»

Lâkin baktım sonradan, iş değişik. İşin içinde yine Paşaca bir hinogluhnlık vardır ya nedir derken buldum sonunda: Bir bakıma Demirel İnönü'ye ne denli

minnet borçlu olsa yeri. Sanki pliri fânî, yeniyetmenin ne yapsa ne etse gu Nato'yu bu millete, bu milleti de gu Nato'ya (Kuzey Atlantik Savunma Antlaşması sanırım, bir adı da Nato'nun) yutturamayacağını bilmişcesine, aldı işi üzerine, Nato'ya arka çıkıyor. (Nato'ya arka çıkıyor dediğim, Nato'ya varız, Nato'yla yokuz biz diyor. Tabii öyle. Vayıyla yoğunla NATO'ya, yani KASA'ya bağlıdır. Bütün bir ömür boyu ayak tep-tiği Batıyla koyun-koyuna yagama, Batılı ve Batıdan olma yolundan öyle ba deyinse sapacak değil ya, o da... En azından, devranı iktidarında anasını ağılattığı onca sosyalistlin âhi elvermez buna). Ondan, böyle hafta sekiz, gün on dokuz Nato'ya bağlıyız, Amerika'sız edeme-

yiz, nutukları çekmesi. Yani açıkçası İnönü, Nato olsun, olmasın tartışmasında Demirel'in değil sandıktan çıksa bir daha, ölse yapamayacağını yapmakta, kamuoyunun ve bazı uyanık çevrelerin Nato'yu olabilir düşünmelerini sağlama-ya çalışmaktadır. Yalnız ne var, galiba Nato'suz yapamayız derken, bir de, Nato da bensiz yapamaz demek istiyor İnönü. Orda da haklı. Her işin bir ehli vardır. Kendileri bu işin ehli olduklarını ve de bu işin kendileri gibi ehillerini bir bir ardına yetiştirip pazara sürmekte büyük usta olduklarını şimdiyedek çok ispatlamışlardır. KASA'dan hisseye hakları vardır.

T. AĞAOĞLU

daha açıklıkla ortaya koymak-
tadır:

— 27 Mayıs ihtilalinden sonra Londra ile Washington'un Kıbrıs konusunda Yunanistan lehindeki müdahalesinden sonra Amerika Birleşik Devletleri ile, 21 Ağustos Prag darbesinden sonra Sovyetler Birliği ile Türkiye'nin ilişkileri zayıflamıştır. Bu durum karşısında, Avrupa ve Dünya çapında, halen boş ve soğumamış olan rehber mevkiini Paris'in işgal etme şansı

çok kuvvetlidir. Paris ile Ankara ilişkilerinin kuvvetlendirilmesi, bütün Türk partileri, politik akımları ve özellikle Türkiye'nin müfrit tutuculuğa hat-
ta irticaa doğru kaymasından korkan çevreler için geçerli bir davranış olacaktır.»

De Gaulle de, «Amerika'yı kovalım da Rusya'nın kucagına mı oturalım?» şeklinde düşünenlerin iktidarda olduğu Türkiye'ye kucagını açarak gel-
mektedir:

CHP Kurultayı — İnönü'nün partisi soldan ricat ediyor

AYLARDAN beri dediko-
dusu yapılan CHP Ku-
rultayı nihayet geçen cuma gün-
ü, İnönü'nün önceki sayımızda
açıkladığımız stratejisine uygun
olarak açılmış ve çalışmaya baş-
lamıştır.

İnönü bundan önceki dönem-
lerde sola bir hayli açılış yap-
tıktan sonra bu defa CHP'nin
NATO'dan yana ve sosyalizme
karşı olduğunu kesinlikle açıkla-
mış ve «CHP sosyalist parti de-
ğildir. Cumhuriyet Halk Partisi-
yiz. Sağımızda olanlarla ve solu-
muzda olanlarla her büyük me-
selede ayrıntılarımız meydana-
dır» şeklindeki sözleri de Kurul-
tay delegelerinin sürekli ve şid-
detli alkışlarıyla onaylanmıştır.

CHP kurultay sonuçları, kurul-
tay öncesi olayları ile bir arada
değerlendirildiğinde önem ka-
zanmaktadır. Yoksa, 19'uncu ku-
rultay öncesini silip, yalnız ku-
rultay sonuçlarına bakarak yar-
gıya varmak yanlıştır...

Her şeyden önce CHP'nin, züm-
re bir yana, kişi partisi olduğu-
nu kabul etmek gerekir. Her za-
man İnönü ne demişse o olmuş,
İnönü'ye kim karşı çıkmışsa o
politik hayattan silinmiştir. Bunu
gayet iyi bilen Nihat Erim, ku-
rultay öncesinde verdiği demeç-
lerle İnönü'nün izinde ve yolun-
da olduğunu kesinlik ve açık-
lıkla ortaya koymuştur. Fakat,
bir Muammer Aksoy kalkıp
«CHP'nin hâlâ bir şahıs partisi
olduğunu ilan etmiştir. Aksoy
gerçeği söylemiştir. Çünkü, İn-
önü CHP'ye damgasını öyle kuv-
vetli vurmuştur ki, CHP'nin bu
kişiliğin ağırlığı altında bağımsız
kararlar aldığı bugüne dek
görülmemiştir. Yalnız burada
bir noktaya parmak basmak ge-
rekmemektedir. Aksoy, neden, bu
şekilde konuşmak gerektiğini duy-
muştur? Bunu anlayabilmek için
geçen olayları kısaca özetlemek
gerekmektedir:

Çek dramı yaşanırken Cev-
det Perin ile Kemal Satır bir to-
plantıda karşılaşırlar ve aralarını

Süleyman beyin korkusu

Yaşar
Kemal

Süleyman Bey ve yanı yöresi, Türki-
yedeki burjuva bölüğü uzun bir süreden be-
ri büyük bir korkunun çemberinde kıvrı-
nıp duruyorlar. Süleyman Bey büyük kor-
kusunu her fırsatta dile getiriyor... Her
firsatta, her fırsatta bir hükümet darbesin-
den söz ediyor. Darbe ihtimalinin en uzak
olduğu günlerde bile. Geçen gün de bir so-
ru üstüne aynen gunu söyledi: «Türkiyede
uzun zamandan beri konuşulmaz olan darbe
sözünü yeniden tazelemeye başlayanlar,
darbeyi kimin yapacağını akıllarına getir-
yorlar? Eğer darbeyi halk yapacak diye dü-
şünüyorsa, seçimi olan yerde darbeyi halkın
yapmasına lüzum yok. Eğer darbeye teves-
sül edecek kuvvet, 1960 hadiselerine benze-
tilerek Türk silahlı kuvvetleridir demek
isteniyorsa... kendilerine hatırlatırım, Türk
silahlı kuvvetleri hiç kimsenin muhafız
alayı değildir.»

Ceho'v'un bir hikâyesi var: Bu hikâye-
de bir akşam üstü bir memur, köylere git-
mek için ıssız bir istasyonda tren den iner.
Memur çelimsiz, kısacık, avurdu avurduna
geçmiş bir adamdır. Üfürsen yıkılacak. İs-
tasyondaki bir tek arabanın arabacısını bi-
zim memurun gözü hiç tutmaz. Arabacı iri
yarı, kocaman bir adamdır. Biner ama
arabada gittikçe memurun korkusu büyür.
Arabacı karşısında büyüdüğü büyükmekte,
memurcuğun da korkusu dayanılmaz bir
hal almaktadır. Memur can havliyle konu-
şmaya başlar: «Ben,» der, «ben çok güçlü
bir adamım. Bir keresinde...» Memur dur-
madan kendisini, kendi gücünü över, över.
Kahramanlıklarını o kadar abartmış, işi o
kadar ileri götürmüştür ki arabacı dayana-
maz, can kurtaran yok mu, diye arabadan
atlar ormana kaçır, gider bir ağacın altı-
na sığınır. Memur yalvarmaya başlar. Gece
olmakta, memurcuğun arabasının içinde üşü-
mektedir. Arabacıya yalvarmaya başlar. Gel-
sin de onu götürsün, diye. Bütün söyledik-
lerinin korkudan, uydurma olduğunu söy-
ler. Söyler ama korkudan çıldırır arabacı
ıyı inandırılmaz. Arabacı, «gelelim de be-
ni öldür,» der hep. «Gelelim de, öyle mi?»
İşte Süleyman Beyin ve yöresinin ve
komprador burjuvasının yıllardan bu yana
korkuları bu memurcuğun korkusuna ben-
ziliyor. Bir korku ki yapılmış gırtlaklarına
onlara uyku dünek göstermiyor. Binlerce
Camideki kıyam hazırlığı hep bu korkunun

yüzünden... Halkı ayaklanmaya çağıran ga-
zetelerdeki telaş hep bu korkunun yüzün-
den. Türkiye'yi boydan boya sarmış eli so-
palılar, çember sakallılar ordusu hep bunun
yüzünden... Bütün varlıklarıyla Anayasa dı-
şına, gayrimeşruiye düşmeleri hep bu kor-
kunun yüzünden... İşte bu korkudan dolayı-
dır ki, erinde geinde bir gün korktukları-
na uğrayacaklardır. Bir iktidar Türki-
yede bundan sonra Anayasa dışına düşerek
uzun bir süre hükümet edemez. Yukardaki
saydıklarını aklı bağındaki hiç bir ikti-
dar çağımızda yapamaz. Gelin görün ki
Camiler harp avazeleriyle her gün her gün
çınlıyor. Eli sopalılar ordusu ne masum to-
plamları basıyor, eli kanlı polis insan öldü-
rüyor. Bu çağda bu kadar kör kör parma-
ğın gözüne zulüm akıl kârı değildir.

Süleyman Bey ve yöresi ve de Türkiye-
de oturan komprador bölüğü gunu iyi bil-
sinler ki böyle giderlerse korktuklarına uğ-
rayacaklardır. Onlar için tuttıkları yoldan
dönmenin hâlâ imkânı vardır. Demokrasi-
nin yüzü suyu hürmetine Türkiye'deki de-
mokratik güçler onların şimdiye kadar iş-
ledikleri bütün kötülükleri bağışlayacaktır.
Anayasayı uygulansınlar, demokratik düzeni
gerçekleştirmeye çalışsınlar, gayrimeşru
davranışlarda bulunmasınlar, örgütledikleri,
devlet içinde devlet haline getirdikleri, şim-
dilik ellerine sopa verip sağa sola saldırt-
tıkları, yarın da ellerine silah verecekleri
çember sakallılar ordusunun davranışlarına
son versinler, kimse onların kılına bile do-
kunamaz. Süleyman Beyin de dediği gibi
Türk ordusu kimsenin muhafız alayı de-
ğildir. Türk ordusu Türkiye'deki değerlerin
bekçisidir. İşte bundan dolayıdır ki Anaya-
sanın da bekçisidir. Demokratik düzenin,
Türk bağımsızlığının bekçisidir. Süleyman
Bey güzel söylemiş, has buyurmuş, Türk
Ordusu hiç kimsenin babasının muhafız ala-
yı değildir.

Süleyman Bey ve yöresi Anayasayı uy-
gulamaya başlar başlamaz, hemen o anda
görecektir ki, korkuları boş bir hayal-
miş. Rahat edeceklerdir. Ve durmadan,
durmadan: «Türk devletinin şici, çingnık
neticesi de olsa, devlete, millete zarar ola-
cak her davranış kolayca karşılayabile-
cek durumdadır,» demek gereğini duyma-
yacaklardır. Korkular da korkularına bir
sebepe bulamayacaklardır.

da bir konuşma geçer ve Satır
der ki:

«Çekoslovak milletinin fela-
keti bizim imdadımıza yetişti, aşı-
rı solcuları bu sefer partiden te-
mixleyeceğiz.»

Bunun üzerine Perin, niçin bu
mücadeleyi Feyzioğlu ve arka-
daşları ile birlikte yapmadıkları-
nı sorar ve Kemal Satır'dan şu
cevabı alır:

«Acile ettiler, ayrılmamış
olsalardı çok iyi olurdu.»

Cevdet Perin bunu gazetesinde
makale konusu yapar.

14 Eylül'de Kartal'da merke-
zinde toplanan CHP Parti Meclisi-
sinde İnönü, kelimelerin üzerine
basa basa söz konusu makaleyi
okur ve dönüp Satır'a sorar:

«Kemal nedir bu?» Satır bir-
iki yutkunur ve Perin ile hiçbir
toplantıda karşı karşıya gelme-
diklerini, Perin'i yıllardır görme-
diklerini söyler. İnönü bir parça
daha sıkıştırınca, Satır hemen
Perin ile karşılaştığını hatırlar,
fakat aralarında böyle bir
konuşma geçmediğini söyler.»

Oysa, 22 Ağustos 1968'de yapı-
lan Devres ve Ertuğ allelerinin
nikahında geçenleri bütün ayrıntı-
ları ile bilenler arasında CHP
Meclisi üyeleri de vardır. Tabii
Satır'ın söylediklerine inanmazlar.
İnönü de, için üzerine da-

ha fazla düğmeyi yararlı bul-
maz. Bulmaz, çünkü Kurultay'da
Satır'ı kullanacaktır... Fakat,
Satır'ın kirdiği pot o kadar ge-
niş yankı yapar ki, İnönü yıllar-
dan beri ilk kez Satır'ı savun-
mak için Genel Başkanlık adına
açıklama yapmak zorunda kalır.
Bir noktada İnönü bu açıkla-
mayı yapmak zorundadır, çünkü
açıklama metnini basırladığı gün-
nün sabahı Çankaya'daki pembe
köşküne Satır'ı çağırıp şöyle
der:

«Kemal, iki hadiseli kurultay
geçirdik. Partinin huzuru ihtiya-
cı vardır. Bu kurultayda patırdı,
gürültü istemiyorum. Ona göre
hareket edeceksin. Aksiini yap-
mayı düşünenlere kapılar ve yol-
lar açıktır...»

Bütün bunlar olup bitirken
CHP Parti Meclisi'nin son to-
plantılarından birinde, konuyu
Muammer Aksoy tekrar ortaya
koyar. Fakat, birden Aksoy'un
karşısına dikilen İnönü, bu dik
kafalı Profesör'e ağır sözler söy-
ler. Ortanın solu bareketi ile
CHP'de aktif rol alan ve
Ecevit'in kazanması için bü-
yük gaba harcayan Aksoy, Ece-
vit ve arkadaşlarına bakar. Oysa,
onlar akşam sofrasında çıkış
yapan baba pozundaki İnönü
karşısında bağlarını öne eğmiş-
lerdir. Ve Aksoy, kırgın, hattâ
kızgın CHP Gençlik Kolları Ku-
rultayında:

«Hâlâ şahıslar partisiyiz.
Fikir partisi değiliz. Bunu bura-
da söylemeyi namus borcu bili-
rim.» diye bağırır.

Ve gerçek de bu yöndedir...
CHP pedergahi aile tipinin türk
siyasal hayatındaki temsilcisidir.

Önce Türkiye'nin NATO'da
kalması gerektiğinden dem vur-
arak ricata başlayan İnönü, ar-
dından CHP'nin sosyalist bir parti
olmayacağını söylemekle işe
devam etmiştir. İnönü'nün bu
kesin sözlerinden hemen sonra
damadı Metin Tokar ve Nihat
Erim aynı şeyleri başka başka
biçimlerde tekrarlamışlardır...

Bütün bunlar İnönü'nün ricat
ettiğini göstermektedir. Tabii bu
ricat da bir hesaba dayanmakta-
dır. Kurultay sonrasında Ecevit
ekibi İnönü'ye sonuna kadar
everts deyip onun siyasi hayat-
tan çekilmesini bekleyecektir, ya-
da karşısına geçecektir. İnönü,
Ecevit ve arkadaşlarının karşısı-
na dikilemeyeceklerini bildiği
için kafasında tasarladığı planı
sonuna kadar uygulayıp, 1968 se-
çimlerinden sonra AP ile bir
koalisyonla giderek Feyzioğlu
-Demirel koalisyonunu önlemeye
çalışacaktır. Buna göre, Demirel'in
ortanın soluna yanması
imkânsız olduğundan İnönü ricat
ederek ortanın sağına doğru
ağır ağır kaymaktadır...

Solcuların faaliyetini Anadoluya yayıyorlar

Dücede yapılacak "Anarşi" toplantısına
tanınmış solcu yazar ve şairler çağırıldı

Düce'yi solcular
istila edecek

Avan tasarı
komisyonunda
kabel edildi

Bahâlide Sabah'ın ve
Bugün'ün 10 Ekim 1968
tarihli tahrikleri...

..Ve Bugün'ün 14 Ekim 1968
tarihinde verdiği Zafer (!) haberi,

İşte kin ve adavete tahrik budur!

10 Ekim 1968 tarihli «BA-hâlide Sabah» Gazetesinde, «Solcuların ~Anadoluya» yayıldığından söz açıyordu. Düce TÖS şubesinin düzenlediği sanat toplantısıydı kastedilen. Bu gece için çağrılı sanatçı ve konuşucuların Düce'ye propaganda yapmak için geldikleri ve «anarşi» toplantısı yapacakları ileri sürülüyordu. Açık açık tahrik ediliyordu toplantıyı düzenleyenlere ve katılanlara karşı... Ayrıca, 29 Ekim günü yapılacak olan «şahlanış mitingiyse», «komünizmi tefin namazının» da, sırf TÖS'ün toplantısıyla ilgili olarak 13 Ekim gününe alındığı öğreniliyordu. Dücenin yakınındaki ilçe ve köylerden kamyonlar dolusu vatandaşlar Düce'ye getirilmişti. Devrimci her davranış ve aktırma karşı ilmi gücü olarak kullanılan İmam Hatip Okulu öğretmenleri de gereken görevleri yüklenmişlerdi. İstanbul'dan verilen işaret üzerine gerekli hazırlıklar yapılmış, emiliyetçimukaddesatçı gençlerin komünistleri tefin oyunu sahneye konulmuştu.

Sanat gecesi için çağırılardan bir kısmı yaratılan hava üzerine Düce'ye gitmekten vazgeç-

mişlerdi. Can Yücel, Metin El-oğlu, Bekir Yıldız, Süleyman Üstün, Cengiz Tuncer, Hayati Anı-yazıcı, İ. Safa Güner, Aşık İhsani, Çetin Özek olabilecekleri bile bile Düce'ye gitmeyi gerekli görmüşlerdi.

Konuklar Düce'de belirli bir tedirginlikle karşılandılar TÖS'lü öğretmenlerce. Sanat gecesi için kiralanan üç sinema da, son anlarda binalarını vermekten vazgeçmişlerdi. Miliyetçi - mukaddesatçılar, sinemacıları ölümle tehdit etmişlerdi. Sonuçta Belediye Gazinosu'nun salonu kiralanmıştı.

İlk olay toplantı başlamadan önce yemek sırasında patlak verdi. Başında kasket, lakemlesine kurulumuş, göbekli bir kişi viski-sini içerken, öğretmenlerin salona girip çıkışlarına sinirlendi. Onları, salonu «ahıra benzetmekle» suçladı, «ya viskilerini içmeleri, yada çekip gitmeleri içine öğüt verdi. İlk çatışma bu sırada oldu. TİP'li bir genç, Kazak isimli bu viski dostundan yumruğu yedi. Olay yatıştırdı ve toplantı salonuna geçildi.

Toplantıyı Düce TÖS Şube Başkanı açtı. Öğretmenlerin her gerici baskıya güvenle ve korku

suz karşı koyacaklarını dile getiriyordu TÖS başkanı. Şube başkanını, TÖS İkinci Başkanı İ. Safa Güner izledi. Ancak devrimci bir düzende, eğitimin devrimci nitelik kazanabileceğini belirtti. Safa Güner'den sonra kürsüye gelen Çetin Özek, emperyalizm konusunu üzerinde durdu. Az gelişmiş ülkelerde emperyalist sömürden komisyon alanların düzen değişmesin diye dırttiklerini ve düzenin değişmemesi için de, diğer birçok yollar arasında dini de istismar ettiklerini belirtti. Özek, laiklik ilkesinin de yurdumuzda ters yorumlandığını, devrimci anıfların iktidara gelmesini engelleyenlerin laik görünüşü içinde de olsalar gerçekte gerici sayımları gerektiğini belirterek, bürokrat iktidarın laiklik anlayışının halkla aydınların arasını açtığını, toplumsal yapı değişimine gitmeyen ve hattâ önleyen CHP'nin, halka zorla laikliği kabul ettirmek istediğini ileri sürdü. Özek'e göre, laikliğin bu uygulanışı da bir emperyalist oyunuydu. Daha sonra Bekir Yıldız bir hikâyesini okudu. Genç hikâyeci, hurafeleştirilmiş dinsel ahlakın doğurduğu olumsuz toplumsal sonuçlardan söz açıyordu. Sonuçta Aşık İhsani çıktı

Vatan hâini N. Hikmetin hayranlarını
Düce'de gençlik ve halk parçalıyordu

TAHRİKÇİLERE İYİ BİR DERS VERİLDİ

VERİLDİ

Dün Müslümanlar Düce'de
büyük sabah namazı kıldılar

kürsüye. İki türkü okudu. İkinci türküsünde, «cadarmar, tah-sıldar ve ağadana şikâyet edili-yordu. Bu türkü bitmişti ki, arka sıralardan karayagız uzun boylu bir vatandaş ayağa kalk-tı. İh an'ın söyledikleri, «ko-münizm propagandasıydı» bu gence göre. Karayagız gencin protestosu salonda altıyüze va-ran dinleyici tarafından hoşnut-suzlukla karşılandı ve kendisine susması söylenildi. Fakat bu protesto dışarıda birikenler için bir işaretti. Bir anda salonun camları taşlanmaya başlandı. Toplantıda söylenenlerin tek bir kelimesini dahi duymamış olan dışardakiler, «kahrolsun komü-nistler, komünistlere ölüm, Mos-kova'ya» bağırarak içinde salo-na taş yağdırıyorlardı. Salon bir-

birine girmişti. Fakat salondaki-lerde korku yoktu. Pencereden salona girmek isteyenleri önle-meğe çalışıyorlardı sadece. Can Yücel fırladı kürsüye, Kurtuluş Savaşı destanını yazan tek ozanımız Nazım Hikmet'in Düce'deki halifesi İsyaniya ilgili mis-ra-larını okuyordu. Yücel'in ou davranışı alkışlarla karşılandı. Bu sırada salon dışından ikinci bir hücum daha. Taşlar, küfür-ler, ışıklar ve «komünistlere ö-lüm» bağırışları. Polis engelle-yemiyordu artık olanları. Zaten polisin olayları önlemek için ke-sin bir arzu gösterdiği de söyle-nemezd. Toplantının ertesi gün-ü yapılacak «şahlanış mitingis» nedeniyle Düce'ye getirilmiş jandarmalar olay yerine çağırıldı sonuçta.. Jandarmalar dışa-rıda toplanan ve sayılarının iki bine vardığı söylenen milliyet-çimukaddesatçı gençleri salonun ötelrine kadar sürmüşlerdi. Fa-kat uzaktan uzağa yine taşlar atılıyor. Bu arada salona gi-ren yeşil bereli bir ihtiyar, kür-süde konuşanları «sakin olmağa davet eden Safa Güner'in eteği-ne yapışmış, kürsüden aşağı in-dirmek istiyordu. Miliyetçi mu-kaddesatçı gençlerden yeşil va-tandaş salonun dışına çıkarıldı. Yine taşlar, taşlar ve küfürler. Ve hükümet komiseri toplantıyı tatil etti.

Toplantıya katılan konuşma-cıların sağlıkla Düce'den uzak-laştırılmalarını Düce'li görev biliyorlardı şimdi. Fakat yaşta yoktu. Sonuçta Düce'nin ağa-larından, ceberrutlarından bir vatandaş iki büyük minibüsüyle çağırılarak yola çıktı. Kendi de çağırılarak birlikte yir-mi kilometre geldi. Yolda bir tecavüzden korumak azmindeydi ve pürsilahtı bütün Düce'li-ler gibi. Yolda çağırılarak konu-şan bu vatandaş, emniyet âmi-rinin kargahalkta kendisini ko-ruması için ricada bulunduğu-dan söz açıyordu.

Olaydan sonra, olayı tertip ve tahrik eden (Bugün) ve (Bahâ-lide Sabah) gazeteleri önceden kararlaştırdıkları yorumu büyük puntolarla veriyorlardı.

Şimdi dikkatle izlemek gere-kir tutumları. Devrimci yazar-ların en masum davranışlarından dolayı, (siniflar arası düşmanlık yaratmaktan) cezalandırılma-larını isteyen savcılar şimdi ne yapacaklar? Aldatılmış yurttaş-ları, o yurttaşlar için çaba gö-steren devrimcilerin üzerine sal-dırtanlar, halkı kıyama çağırar-lar, Endonezya'yı örnek göste-renler, «katli vaciptir» diye fet-ve verenler için ne yapılacak bakalım?

Asayiş berkemal-est

TÖS'ün Düce'de düzenlediği Sanat Şöleni'ne gidiyoruz. İçin aslına bakarsanız, öyle ağır sürüyor ki göför, gidemiyoruz. Sonradan anlaşıldı, göför göför değilmiş, sahibiymiş minübüsün. Pontus-lu bir yurttaş, cin gibi, herşeylerden anlıyor, tek makineden anlamıyor. Aslı gö-för Komünistleri götürürken, çarpışırım, diye korkmuş Yarınca'nın orda, onun korktuğu bizim başımıza geliyordu az kalsın!.. Neden sonra Düce'ye varınca, rahat bir nefes aldık... Ama rahat ya-ranıyor insana... Bahçe içinde ısklı bir yere buyur ettiler, geniş olmasına geniş, ama içerisi tüküm tüküm, oturacak yer yok... Arkada bir odaya aldılar bizi. Sağ olsun, öğretmen arkadaşlar birer ikiger yanımıza gelip, Devrim uğruna kel-le verme'nin gereğinden söz ettiler uzun uzun!.. Saat sekiz-buguk, karnımız aq, böylece istahamız büsbütün bilendi!.. Yer açılmış, lokantaya geçtik derken... Sandalyelerimize yerleşmeye kalmadı, yan-daki masadan Sakarya'nın sulagında büyümüş bir kardeş fırladı ayağa, Ka-zak'mış adı... Ve kükredti: N'oluyoz be! dedi. Yabancılar doldu aramıza! Dingo-nun abırına döndü burası! Bunun üze-rine, kargı yandan gine iri-kıym bir yurttaş dıpduru geldi. Ne demek isti-yon? diye o da kükredti... İki yigit bir süre bğak gibi bakıştılar birbirlerine, elleri lüverlerinde... Sonra, sözleşmiş gi-bi, ikisi birden Dışarda görüşürüz! deyip yerlerine oturdular... Derken garson geldi yanımıza, ne diyeceğimizi sordu. Ben durumun tarihsej paralelini kavra-mıştım artık. Bir MENEMEN getir, de-dim, Çetin Özek'le bakıştık... O sırada Aşık İhsani öğretmen arkadaşlara bir kaç kitap imzaladı... Derken biri yanaş-tı yamacımıza, hükümet komseriymiş. Siyaset karıştırırsanız, tatil ederim top-

lantıyı, beyler, dedi. Biz de, Olur, dedik yalnız siz de cinayet karıştırmayın! de-dik. Abdala malûm olumsuz, derler a. doğru. Meğer tam o sırada, gine hükü-met komserinin müsaadesi ve Allah'ın izniyle, 1500 örümcek, Halk Eğitim Mer-kezi'nde toplanmış, dinibir uğruna kan-larımızı dökmeye ant içermiş... Kazak kardeşimiz de viski içiyor lokantada... Aman, aman! demeye kalmadı, İhsani'ye kitap imzalatan bir gencin üstüne at-ladı. Zor aldılar elinden... Vakti gelmişti San'at Şöleni'ne bağtamanra, toplantı sa-lonuna geçtik. İçerisi ağır ağza dolu. Kürsüye ilk çıkan TÖS başkanı, sanatın, edebiyatın önemini belirtti, Atatürk'ün sözünü hatırlatarak, Sanatçıların kaybe-den milletler ruhlarını kaybederler, dedi. Bunun üzerine biz de, big değilse o gece, kaybolmamayı bir yurttaşlık ödevi sayıp, iman tazeledik. Söz sırası Çetin Özek'in-di, eğitimin adam öğretmek olmadığını tatil tatil anlattı. Sonra, Ümit Yağar bu toplantıya katılığının nedenini açıklamak için olacak, intihar girişleri okudu. Sıra İhsani'yeydi, bir iki türkü okudu, ama daha Balta'yı tağa vurmağa vakit kalma-dan, taşlar yağmağa başladı üstümüze. Ortalık karıştı. Ben de Nesir bitti artık, nazımı başladu, deyip, Nazım Hikmet'in Kuvâyi Milliye'sinden

Ateş ve ihaneti gördük,
Dayandık

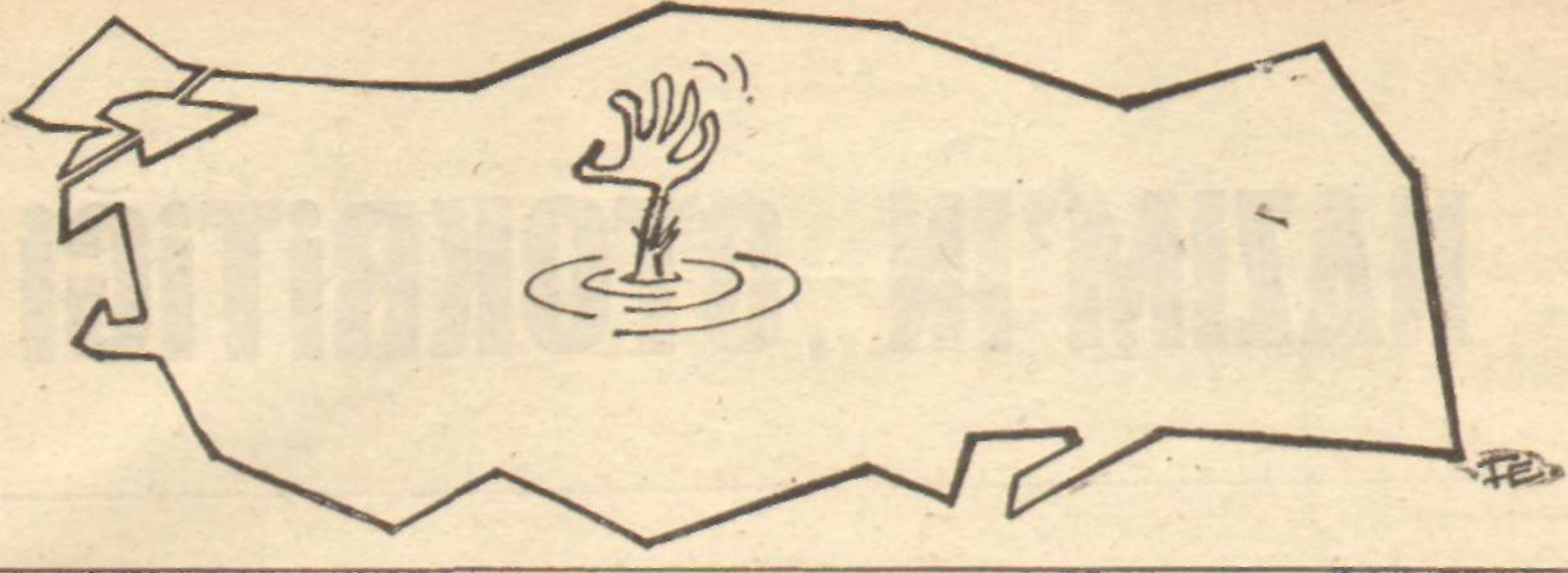
dayanmaktayız.

1926 Şubat, Nisan, Mayıs,
Boh, Düce, Geyve, Adapazarı :
İçimizde Hilâfet Ordusu,
Anzavur İsyaları.

O sırada asker geldi, sanat ve ha-yatla memnûn arasına girdi. Hava biraz

Beldenin Tath Şairi (Pankart-ı öyle yazıyordu). Türkân İldeniz (Düce'liyim meğer) aldı sazi Düce'eller size kanım, canım, herşeyim feda! di-ye girişti söze, yüregimize su serplidi. Velâkin, Beldenin Tath Şairisi kürsü-den iner inmez, nerden bittiyse bitti, bir yeşil sanıklı, TÖS İkinci Başkanı Safa Beyin çeketine eteğine asıldı. Allahtan, vur-kıra binmeden iş, çabuk dışarı atıldı. Ama ortalık da yeniden karıştı. Ne kadar çok taş varmış Düce'de! Şan-guurlu-guurlu indikçe camlar, tebdil olu-yor salonun havası, ferahlıyor, hafifliyo-ruz, tenhalasıyoruz. Kaymakam Bey de gitti, ardından Beldenin Tath Şairisi Düce'ellere kanım, canım feda edmeden oteline gitti. Biz bize kaldık... Dışarda naralar, tekbir sesleri. O aralık bir ög-retmen arkadaş geldi yanımıza, Çetin'e Siz zaten kendinizi İrfana adanmış in-sanlarsınız, dedi. Biz de adak olmadığımı-zı söyledik. Adak değil, bize araç ta-zım, dedik. Ama ara kl aracı bulabilse-ğin!.. Hafakanlar bastı, sırtına kına sü-rülmüş gibi oluyor. Derken bir el ara-basının içinde acayip birisini getirdiler. Çıkarıp oturtular yanımızdaki sandalye-nin üstüne. Belden aşağısı kesik. Ama yarım vücuduyla dif gibi, pehlivan yapı-lı... Sağa sola bir emirler çıktı. Düce'nin şerefi var, namusu var, biz konuk-larımız kılma dokundurtmayız, dedi. A.P.'yimiz. Bütün A.P.' ileri Sükân gi-bi değil, bedeni yarım olsa bile, insan-lığı, kabadayılığı tam... Uzatmıyalm. Bir minübüs geldi, arka kapıdan doğru-tuk içine. Düce'den çıkarken biz, uzak-tan silâh sesleri geliyordu... Böylece ken-dimizi ve o sabah saat beşteki elhad namazını kaçırdık. Tanrı, o kılıkuşruk kullarının kıldığı kafa-kol namazını kabul etsin!

Can YÜCEL

DE GAULLE VE TÜRKİYE

Hüseyin BAŞ

GENERAL de Gaulle'in Türkiye'yi ziyareti şüphesiz, sıradan bir olay değil. Gerçi salt iki ülke arasında süregelen ekonomik ve politik ilişkilerimizin geleceği açısından bakıldığında, ziyaretin protokol yanı sıra ağır basmakta ve generalin ülkemize gelmesinin iki ülke arasındaki ekonomik ve politik alanda önemli değişimlere yol açması beklenmemektedir.

Ekonomik bir krizin tehlikeli sınırlarının çoktan aşıldığı bir sırada, canı dışında dış yardım peşinde koşan AP yöneticilerinin, Çek olayları sonrası ortamında Sovyet umacısı imajını kullanarak NATO'nun güçlendirilmesi paravanasıyla Avrupa'da liderlik düşleyen Kiesinger'den bol keseden verilen «tâvizlere» ve belki de «tesis» vaadine rağmen koparamadıkları yardımı, şimdi generalin hoşlandığı biçime girmeyi göze alsalar bile, Fransa'dan elde etmeleri son derece şüphelidir.

General de Gaulle'den beklenilecek gayler, bağımsız Kıbrıs tezinin Fransa tarafından desteklenmesi, ticari ilişkilerimizin bir miktar daha geliştirilmesi vaadi ve batıya açılan penceremiz önünde kültürel ve tarihsel ilişkilerimize övgüden ibarettir. General'in, Kanada'da Quebec'in bağımsızlığını duyulurken Kıbrıs'ın da bağımsızlığını desteklemesi olağandır. Ancak AP dış politikası sadece bunlarla yetinmek zorundadır.

BUNUNLA beraber General de Gaulle'in Türkiye'yi ziyareti son derece önemli bir olay sayılmak lazımdır. General'in tarihi kişiliği, dünya politikasındaki ağırlığı, Fransa içindeki ve dışındaki prestiji, bu ziyarete salt protokol çerçevesinde bakmamızı engellemektedir. Gerçekten de Nazi çılgınlığının karanlık günlerinde Fransız nüfusu için umut ve kurtuluş kaynağı olan 18 Haziran direnç çağrısından bu yana Charles de Gaulle'in hayatı, istense de istenmese de, biraz da Fransa'nın hayatı olmuştur. 18 Haziran çağrısı, ulusal direncin acılı günleri, zafer sonrasının güç dönemi, 12 yıllık inziva, Cezayir serüveni, 13 Mayıs olayları ve demokratik libası sonradan giydirilen IV. Cumhuriyet, Cezayir sorununun barışçı çözümünü izleyen OAS tedhişi, istikrar dönemi, Ortak Pazar'da etkin rol, nükleer silahın gerçekleştirilmesi, Doğu-Batı arasında buz çözümü, NATO'dan ayrılma, İngiltere'nin kıtaya ayak basmasına karşı direnme, üçüncü dünya ülkelerine ekonomik yardım, Avrupa'da ve dünyada Anglo - Amerikan hegemonyasına, Sterling ve Dolar'a karşı savaş, Vietnam'dan Ortadoğu'ya gerçekçi politikaların safında yer almak, Mayıs - Haziran olayları, üniversitede reform, emekçilerin endüstrinin kârlarına katılması düşü, General'in politik hayatının genel ve kalın çizgileri arasında...

18 Haziran çağrısı adamının serüveni, Fransa'yı olduğu gibi bütün dünyayı da birinci derecede etkileyen bu büyük ve karmaşık olayların içinde sağlıklı bir biçimde saptamak elbette son derece güç. Ama General'in bütün politik sefesi ve davranışlarında, akılcı, gerçekçi ve ileri görüşlü bir düşünce ve eylemin yanı sıra, paradoksal bir biçimde onulmaz bir büyüklük kompleksi, bir «güneş kralı» ve Napolyon hastalığının varlığı da her zaman duyulmuştur. Bu ikilem, bu büyük çelişme, Charles de Gaulle'in politik hayatının tümünü kapsar.

1947'de «Fransa, ne olursa olsun, Cezayir'i terk etmeyecektir» demiştir. 1958'de «Ulusları süngü ucunda tutmak mümkün değildir. Cezayir bağımsız olacaktır» diyen yine kendisi olmuştur. 13 Mayıs olaylarının ardından askerlerin «Cezayir, Fransızdır ve Fransız kalacaktır» sloganıyla iktidara gelen, sonra da yüz seksen derecelik ters bir dönüşle «Cezayir Cezayirilerindir» diyerek askerlerin gücünü amansızca ezen o olmuştur.

Bugün tekelci büyük sermaye ile birlikte emekçilerin yüzde yüz zararına sürdürülen 10 yıllık istikrar döneminin Mayıs - Haziran'daki toplumsal ları ona beklediği fırsatı vermiştir. General, ilk kez, patlamayla ıflâs etmesinden sonra da, General'in tavrı, aynı olmuştur. Pompidou gitmiştir. Üniversitede Faure reformları gerçekleştirme yolundadır. Capitant, on yıldır hasıraltı edilen ve işçilerin endüstrinin kârlarına katılmasını öngören Vallon planını uygulamaya çağırılmıştır. De Gaulle, dün sıkı işbirliği halinde olduğu tekelci büyük sermayeye karşıdır şimdi. Kimine göre, Mayıs - Haziran olay-emekçilerin kaderiyle ilgilidir olmuştur.

Dış politikada son derece gerçekçi, ileri görüşlü, yürekli bir çizgide olmak, buna karşılık iç politikada tekelci büyük sermayenin istikrar, genişleme ve dış pazarda rekabet için modernleşme adına emekçi halkı alabildiğine ve kıyasıyla soyunması seyrirci kalmak, giderek ona talan ve soygun fırsatları hazırlamak, Gaullizm'in on yıllık iktidarının en büyük çelişkisi. Büyüklük politikası, bu yüzden, Mayıs - Haziran toplumsal patlamasında şaşkına dönmüştür. Gaullizm'in geleneksel emekçi umursamazlığı, Mayıs - Haziran olaylarıyla gerektiği dersi almıştır. Bu yeterli midir? General'in yeni politikası, sosyal sorunlara köklü çözüm getirecek midir? Elbette hayır! Çünkü bu bir yapı meselesidir. Çünkü sosyal meseleler, emekçi sorunu, ancak emekçiler bizzat iktidara ağırlık koyduklarında köklü çözüme ulaşır. Gerçi Fransa'da bugün öğrenciler üniversitelerin yönetimine, işçiler

fabrikaların kârlarına katılma yolundadırlar. Bu ise ince bile sayılmayacak bir uyutmacadan ibarettir. Tekelci büyük sermaye, Mayıs - Haziran patlamasının korkusuyla tâviz vermeye belki hazır. Ama sadece «tâviz» vermeğe hazırdır. Fazlasını değil. Bu yüzden emekçilerin durumu, tıpkı öğrencilerinki gibi, sadece gösterişte ve düzeyde değişecektir. Patronlar, dolambaçlı yollardan emekçilere kârlarından hiçbir şey koklatmayacaklar, öğrenciler ise, katıldıkları yönetimde bu kez sözlerini geçirememeye durumunda kalacaklardır. Borusunu öttüren, yine tekelci büyük sermaye olacaktır.

Gaullizm şimdi, can çekiken kapitalist düzene biraz daha zaman kazandırma çabasındadır. Gelecek, şüphesiz emekçi iktidarlarındadır Fransa'da...

AMA bizim şimdi Türkiye'de General de Gaulle'den alınacak çok dersimiz vardır. Gerçi politikacılarımızın çoğu General'den ders almak niyetinde değildir. General onlar için tarihi bir şahsiyettir, büyük adamdır. Onlar bununla yetineceklerdir. Fakat sosyalistler, halkımıza, Amerika ve Batı Almanya'nın NATO'yu güçlendirme paravanasıyla intikamcı, tekelci sömürü politikalarına bizi âlet etmek istedikleri, içte ve dışta cadı kazanı kaynatmaya hazırladıkları bir sırada, General de Gaulle'in doğu-batı arasında buz çözümü'nü gerçekleştiren, Fransa'nın bağımsızlığı ve güvenliği için NATO'yu kovan, içte ve dışta Amerikan hegemonyam ile savaşan bir insan olduğunu anlatacaklardır. General de Gaulle'in NATO'nun gereksizliği, NATO'nun tehlikeleriyle ilgili düşünceleri, Türkiye için de geçerlidir. General de Gaulle, NATO'dan çekilmekle kıyametin kopmayacağını, NATO'dan çekilmenin mümkün olduğunu göstermiştir. NATO'suz edilemeyeceğini, Ortadoğu'da Arap - İsrail savaşında, Vietnam'da tarafın kahnmasını öne süren ortanın solcuları, General de Gaulle'e kulak vermediler. Fransa Vietnam'da da, Ortadoğu'da da, Amerika'ya ve İsrail'in savaş çılgınlıklarına karşıdır. Ve bu karşı oluş, göstermelik de değildir. Fransa, İsrail'in işgal ettiği Arap topraklarını terkederek eski sınırlarına çekilmesi için girişilecek her türlü barışçı harekete yerinde katılmağa hazır olduğunu bizzat General'in ağzından ifade etmiştir. Oysa, Türkiye'de, bırakınız iktidarı, muhalefetteki ortanın solu bile, dış politikada General'in sağında yer almakta, tutucu, pasif bir politikanın şampiyonluğunu yapmaktadır.

General de Gaulle'in ziyareti bu açıdan bakıldığında, dış politikamızın kalplığını açık ve kesin bir biçimde ortaya çıkaran bir mihenktaşı niteliğindedir.

NAZIM'IN OTOKRİTİĞİ

-III-

Hapishanede

«Resimli Ay» mecmuası kapandıktan sonra, Nazım Hikmet «İpek Film» stüdyosunda bir iş buldu. Burada da davasına hizmet etmeğe çalışıyordu. Avrupa'dan ve Sovyetler Birliğinden sol filmler getirtilmesini sağlıyordu. Sovyetler Birliği'nde filme alınan «Mustafa» adlı film ilk defa bu sinemada gösterildi. Büyük rağbet gördü. Bundan cesaret alaa şirket, müşteri kazanmak maksadıyla Nazım'ın teklif ettiği filmleri seve seve getirtiyordu. Böylece Nazım burada da propaganda yapmak imkânını buluyordu.

Fakat 1932'de iki arkadaşıyla birlikte nazırladıkları bir beyanname yüzünden tevkif edildi. Beyannameyi daktiloda yazan arkadaşı yakalanmış, yapılan işkence sonunda beyannameyi Nazım'la beraber hazırladıklarını söylemişti. Nazım'ı mahkûm edip, Muğla hapishanesine gönderdiler. Burada iki yıl yattı.

Hapisten çıktıktan sonra, yine sinemadaki işine devam etti. Fakat bu defa, şirket onu kontrol altına almıştı. İstedığı gibi çalışmıyordu.

Hatırladığıma göre, bir bahriyelinin provokasyonu yüzünden 1938'de tekrar tevkif edildi. Bu defa 28 sene hapse mahkûm oldu. Onu ilkönce Çankırı hapishanesine gönderdiler. Orada romancı Kemal Tahir ve diğer bazı arkadaşlarıyla bir müddet beraber kaldı. Sonra Bursa hapishanesine aktardılar.

«Resimli Ay» devri Nazım'ın en heyecanlı, en ateşli gençlik devresiydi. Nazım hapishanede olgunlaştı. Burada cemiyetin çeşitli sınıf ve tabakalarından insanlarla, özellikle köylü ve işçilerle yakından tanışmak imkânını buldu.

Bunların hayatlarını ve ıstıraplarını kendi ağzlarından dinledi. Hapishanede yazdığı şiirler hayatın içinden alınmış, sınıf kavgasının konkre örnekleridir. Bilhassa «Memleketimden İnsan Manzaraları», «Kırk Haramileri», «Kurtuluş Savaşı Destanı» Nazım'ın şiirdeki dehasını gösteren eserlerdir. Bu destan Homer'in İlyada'sını çok geride bırakan bir eserdir. O zamana kadar Türkiye'de emperyalistlere karşı yapılan kurtuluş savaşı burjuva yazar ve tarihçileri tarafından incelenmemişti. Hâlâ da incelenmemiştir. Nazım bu

eserinde millî kurtuluş savaşını tam bir Marksist görüşle işlemiştir. Bunun dışında Nazım'ın hapishanede yazıp gizlice dışarı çıkardığı şiirleri de elden ele dolaşırdı. Kitapları yasak edilmişti. Burjuvazi, Nazım'ı hapse atmakla ondan kurtulduğunu sanıyordu. Fakat alınamıyordu. Nazım hâlâ bütün kuvvetiyle gençlik arasında yaşıyordu.

1940'ta tedavi için Bursa kaplıca-larına gitmiştim. Hapishanede kendisini ziyarete gittim. Hapishane müdürünün odasında buluştuk. Hapishanenin asıl müdürü Nazım Hikmet olmuştu. Müdür masasına oturup, hapishanenin bütün işlerini o idare ediyordu. Bir eli telefonda, sağa sola emirler veriyordu. Hapishanedeki atölyeleri yoluna koymuş, mahkûmlara iş ve ekmek parası sağlamıştı. Ayrıca kendisinin dokuma tezgâhları vardı. Burada kumaş dokuyor, ailesine geçimne parası yolluyordu.

Mahkûmlar Nazım'ı baba gibi severlerdi. Nazım, her vakitki neşesini kaybetmemiş, geleceğe olan ümit ve inancı hiç sarsılmamıştı.

Araçan bir zaman geçti. İkinci defa kendisini hapishanede ziyaret ettiğim zaman Nazım'ı sinirli ve endişeli buldum.

«... Beni az daha öldürüyorlardı», dedi. Ve anlattı.

Nâzım'a suikast

Hapishaneye bir subay getirmişler, faşist bir subay. Bu adam hapishanede bir iki katil parayla satıo ahr. Nazım'ı öldürtmek için bir suikast hazırlar. Fakat Nazım'ı seven, hattâ geceleri Nazım'ın kapısı önünde nöbet bekleyen mahkûmlar suikastı sezmışler. Subayı ve adamlarını göz hapse almışlar. Fakat bir akşam mahkûmlar koğuşlarına çekildikten sonra, Nazım bahçede yalnız dolaşmağa çıkmış. Birden karահıklar içinden katiller ellerinde bıçaklarla Nazım'a saldırmağa kalkmışlar. Fakat onları göz hapsinde bulunduran mahkûmlardan bir kaç derhal katillerin üzerlerine atılmışlar, uzun bir kavgadan sonra katillerin bıçaklarını ellerinden almışlar.

Nâzım bu hikayeyi anlattıktan sonra,

«... Domuzlar», dedi, «ömürümün 28 seneyi çaldılar, yetmedi. Şimdi canımı almak istiyorlar.»

Bu suikastın da bir polis tertibi olduğunda şüphe yoktu. Faşist subayı bu maksatla hapishaneye sokan polisti. Hapishane müdürü, Nazım'ı çok sevdiği için, subayı yakalayıp revire attırmış ve sonunda başka bir hapishaneye göndermişti. Fakat subay ne mahkemeye sevk edildi, ne de ayrı bir ceza gördü.

Faşizm

1942'de kendisini tekrar hapishane ziyaretine gitmiştim. İkinci Cihan Harbi bütün şiddetiyle devam ediyordu. Sovyetler daha harbe girmemişler. O gün uzun boylu emperyalistlerin harp maksatları üzerinde konuştuk. Bir iki gün sonra radyoda Hitler'in Sovyetler'e saldırdığı haberini dinledim. Derhal hapishaneye telefonu açtım, Nazım'a haberi verdim.

«... Eceli gelen köpek, camii duvarına işers», dedi.

Gene de bir gün, hapishanede par-bın doğuracağı neticeler üzerine konuşuyorduk. O, Sovyetlerin faşistleri süratle yeneceğine inanıyordu.

«Harp yakında biter, diyordu. Napolyon da Moskova'ya kadar dayanmış. Fakat ateş ve alevler içinde döndü. Hitler'in de akabeti bu olacaktır... Yalnız yandığım şu ki, emperyalistler de bu harpten galip çıkacaklar. Sosyalist inkılabı geciktirmek için imkân kazanacaklar. Fakat onlar da zayıflayacaklar. Büyük kapitalist memleketler proletaryası bu zaafattan faydalanıp inkılabı yaparlarsa, ne âlâ, yapamazlarsa bu iş çok uzun sürecek.»

Bundan sonra Nazım'ı hapisten çıktığı güne kadar görmedim.

Nâzım'ın on dört sene süren hapishane hayatı, memleket içinde ve dışında büyük saire sevgi ve saygı duyan dostlarının bir endişesi haline gelmişti. Bu zulme son vermek için içte ve dışta dünya ölçüsünde bir kampanya açılmıştı. Hükümet bu baskı altında İstanbul'a getirilmesine, fakat göz hapsine alınmasına karar vermişti. Nazım'ı önce Üsküdar hapishanesine naklettiler. Nazım burada açlık grevine başladı. Hükümet bu sebeple onu Cerrahpaşa Hastahanesine kaldırttı. Nazım artık tamamiyle hürriyetine kavuşmak istiyordu. Grev uzadıkça, Nazım'ın durumu da kötüleşiyordu. Hükümet, bütün protestolara ve gösteri-

lere rağmen, Nazım'ı serbest bırakmağa yanaşmıyordu. Nihayet doktorlar Nazım'ın ancak birkaç gün yaşayabileceğini bildirdiler. Fakat Nazım grevi bırakmak istemiyordu. Zaten Anjın-dö-Puatrini de vardı. Nazım'ı kurtarmak lazımdı. Nazım'ı seven dostları bizim evde toplandılar.

Nâzım'a grevden vazgeçmesini teklife karar verdik. Nazım'ın çok sevdiği dostu, ressam Abidin Dino bu kararı kendisine bildirmek ödevini üzerine aldı. Nazım bir müddet mukavemet etti. Fakat dostlarının ısrarı karşısında grevi bozmağa razı oldu. Zaten o sırada seçimler olduğu için ortada Nazım'ı serbest bırakmak sorumluluğunu üzerine alacak bir hükümet de yoktu. Sorumlu hükümet iktidara geldikten kısa bir süre sonra atılan etti ve Nazım serbest kaldı.

Nâzım hastahanedeki çıktıktan sonra kendisini ilk defa misafiri olduğu bir dostunun evinde ziyaret ettim. Zayıflamış, tenci solmuştu. Fakat neşesini ve canlılığını kaybetmemişti. Bir ara «Resimli Ay»daki çalışmalarımızdan söz açıldı. Gözleri parladı.

«... Ah o günler, o günler, hayatımın en mesut günleridir.» diye ah çekti.

İşsizlik endişesi içindeydi. Hayatını yeniden nasıl kuracağını bilemiyordu. O zamanlar bizler de işsizdik. Nâzım, memlekette hüküm süren şartlar içinde çalışamayacağını tahmin ediyordu.

«... Biz artık bu memlekette çalışamayız. Beni de bir kolayına getirip Sabahaddin Ali gibi öldürecekler,» dedi.

Yurt dışında

1951'de Nazım'la Berlin Gençlik Festivali'nde buluştuk. Beni trenden karşılamağa gelmişti. Nazım bambaşka bir adam olmuştu. Mesuttu, neşeliydi. Hayata yeni doğmuş gibiydi. Şiirlerinde ıstırapını anlattığı Afrika, Asyalı gençlerin omuzlarında geziyordu. Çin, Japon, Fransız, İtalyan, çeşitli milletler gençlerinin davetleriyle konuşuyordu. «Sözüm Size Fransızlara girmeli yazıyor, gençlerin defterlerine imza atıyordu. Milletlerarası gençlik festivalinde 14 senelik zindan hayatının acılarını unutturmuştu.

Sabiha Zekeriya SERTEL

Nâzım Hikmet'in
Türkiye'deki son
günlerine ait bir
fotoğrafı (Arkadaşımız
Kemal Süker
tarafından çekilmiştir)

«Şu gençliğe bak,» diyordu. «Bengi, dini, ırkı, düşüncesi ayrı ayrı insanlar Harbe karşı barış savaşında nasıl birleşiyorlar. Barış için böyle bir buluşma hangi kapitalist memlekette görülmüştür. Bu da sosyalizmin bir safesidir.»

Nâzım kendisini barış savaşına vermiş Moskova'daki hayatını anlatıyordu. Demokratik Alman Cumhuriyeti Başkını Wilhelm Pick'in muhaceret devrinde oturduğu apartmanı ona vermişlerdi. Bundan pek memnundu. Yalnız bir şikâyeti vardı. İşine bakmak üzere yanına verilen kadın, her sabah banyoyu hazırlıyor, onu yıkanmaya davet ediyordu. Hayretle elini kaldırarak,

«Canım hergün de banyo yapıyor mu, ben ördek miyim?» diyordu.

1960'ta, Nâzım'ı ilk defa kötümser gördüm. Bir gün lokantada birlikte yemek yiyorduk. Çok üzgündü.

«Ölmek istiyorum», dedi. «En çok sevdiğim dostlarımdan ve yoldaşlarımdan hiyanet gördüm. Ya ben insanları anlamıyorum, ya onlar beni anlamak istemiyorlar. Hayatta çok dostum var. Fakat en büyük dostum ressam Abidin Dino'dur. Düşmanım çok. Fakat en büyük düşmanım...» diye dedi.

Abidin Dino, onun İstanbul'dan tanıdığı çok eski bir dostuydu. Nâzım'ın memleket manzaraları eserine resimler yapıyordu. Nâzım, bu resimleri görünce heyecanlanmıştı.

«Göreceksin», diyordu. «Bu Dino hergün milletlerarası bir ressam olacaktır.»

Nâzım, 1958'de Dino'nun «Yüzyüze» adlı tablosu için şunları yazmıştı.

Bu adamlar Dino
Ellerinde ışık parçaları
Bu karanlıkta Dino,
Bu adamlar nereye gider?
Sen de, ben de Dino
Onların arasındayız.
Biz de, biz de Dino
Gördük açık maviyi
1962 Temmuzunda bir gün bizi ziyarette gelmişti. Kendisine Ankara'da

çıkan bir gazeteyi uzattım. Gazetenin birinci sayfasında, «Nâzım Hikmet vatan hayınlığına devam ediyor» başlıklı bir yazı vardı. Nâzım bu yazıyı dikkatle ve yüksek sesle okudu. Sinirlendi, öfkelendi, odada bir aşağı, bir yukarı doladı. Sonra masa başına oturarak bir kâğıt kalem aldı ve şu şiiri yazdı.

Vatan Hayını

«Nâzım Hikmet vatan hayınlığına devam ediyor hâlâ
Amerikan emperyalizmine yarı sömürgeyiz, dedi Hikmet.

Nâzım Hikmet vatan hayınlığına devam ediyor hâlâ.

Bir Ankara gazetesinde çıktı bunlar,
Üç sütun üstüne,

Kapkara haykılan puntolarla,
bir Ankara gazetesinde fotoğrafı yanında

Amiral Vilyamsin'in
66 santimetre karede gülüyor, ağzı kulaklarında.

Amerikalı
Amerika, bütçemize 120 milyon lira hibe etti.

120 milyon lira
Amerikan emperyalizminin yarı sömürgeyiz, dedi Hikmet.

Nâzım Hikmet vatan hayınlığına devam ediyor, hâlâ.

Evet, vatan hayınıyım, siz vatanseversiniz, siz yurtseversiniz, ben yurt hayınıyım, ben vatan hayınıyım.

Vatan çiftliklerinizse,
Kafalarınızın ve çek defterlerinizin içindekilerse vatan,

Vatan şose yollarında gebermekse açlıktan,

Vatan soğukta ip gibi titremek ve sırtmadan kıvrılmaksa yazın,

fabrikalarımızda al kanımızı içmekse vatan,
vatan tırnaklarıysa ağalarımızın,

Vatan mızraklı ihmihalse, vatan polis copuysa,

ödeneklerinizse, maaşlarımızsa vatan

Vatan, Amerikan üsleri, Amerikan bombası, Amerikan donanması,

topuysa,

Vatan kurtulmamaksa korkunç karanlıklardan

ben vatan hayınıyım.

Yazın üç sütun üstüne kapkara haykılan puntolarla.

Nâzım Hikmet Vatan hayınlığına devam ediyor hâlâ.

28.7.1962

Son yılları

1963 başlarında bulduğum zaman Nâzım çok dalgın görünüyordu. Roman yazıyordu. Her gün gelir, yazdığı kısımları bize okurdu. Bu roman, Nâzım'ın hayatından bazı parçaları anlatır. Savaşa nasıl bir romantik heyecanla başladığını gösterir. Nâzım, artık o devirdeki düşüncelerini sekterce bulmağa başlamıştı. Doğmatizmin ve sekteleşmenin baş düşmanı olmuştu. «Mesela», diyordu, «biz Resimli Ay mecmuasında, neden putları kırıyoruz kampanyasıyla halkın sevdiği şairlere hücum ettik. Mehmet Akif soyutmuş, varmış olsun. Adam halk şiirleri yazmış. Mesela Namık Kemal'e ne diye çattık. Adam Abdülhamit istibdadına karşı savaşmış, hapiste yatmış, menfalarıda sürmüştü. Halk onu vatan şairi diye tanıyor ve öyle seviyor. Biz ise ona, burjuva şairi diye çattık. Küçük burjuva, dedik. Hatta kurtuluş savaşına katılanlara çattık. Kendimiz halktan uzaklaştırdık.»

«Sonra mesela benim «Berkley» şiiri nedir? Diyalektik materyalizm, marksist felsefe şiirle anlatılır mı?»

Nâzım'ın Türkiye'de bir sosyalist inkılabını gerçekleştirmek hakkındaki düşünceleri de değişmişti. Artık eskisi gibi husefe varmak için her yolun mü-

Kendisine memlekette işçi hareketlerinin, sosyalizm akımlarının geliştiğini, sendikaların ve İşçi Partisinin kurulduğunu anlattığım zaman gözlerinin içi güler. «Galiba denize atılan mayaya tutacak,» derdi.

bu olduğunu söylemiyordu. Sadece gizli matbaa kurup, beyanname dağıtmakla inkılabı gidilemeyeceğini anlamıştı. Şimdi, inkılap için objektif ve subjektif şartların olgunlaşmasından bahsediyordu. Sosyalizme giden yolun demokrasiden geçtiğini söylüyor, bugün yapılacak işin Türkiye'de demokratik inkılabın gerçekleşmesi ve sosyalist partiye legal çalışma imkânlarının sağlanması olduğunu söylüyor.

Onu son defa ölümünden iki ay evvel görmüştüm. Negeli ve mecut görünüyordu. Türkiye'de gelişen hareketler ona ümit veriyordu.

3 Haziran 1963'te ölüm haberini aldığım zaman inanmak istemedim. Daha iki ay önce, o kadar zinde, o kadar canlı Nâzım bir an içinde nasıl yokoluvermişti!

Benim tanıdığım Nâzım, kalıpların içine sığmayan bir adamdı. Nâzım yalnız güldür kalıpları kurmakla kalmadı, sekte düşüncenin, doğmatizmin kalıplarını da kırdı. Bugün Türkiye'de yetiştiren Üçüncü neslin çoğu, Yaşar Kemal'ler, Aziz Nesin'ler, Orhan Veli'ler, Kemal Tahir'ler, Mahmut Makal'lar onun ettiği tohumların mahsulleridir. O bütün ömrünü yazdı. Yarattı, yarattı, sanat dünyasına şaheserler bıraktı. Bugünkü ve yarınki nesillerin sosyalizm davası için yaptıkları ve yapacakları savaşa ışık tutan, heyecan ve azim veren bir hazine bıraktı.

S O N

Alkılıç adli hata sonucu mahkûm edilmiştir!

Alpay KARBACALI

1962 yılından beri süregelen «Alkılıç davası», Yargıtay Ceza Daireleri Genel Kurulu'nun kararı ile yepyeni bir safhaya girmiştir; sona ermiş değildir.

Davanın safhaları oldukça ilginç: Alkılıç'ı yargılayan üç Ağır Ceza mahkemesi ile Yargıtay 1. Ceza Dairesi'nin istinkâf etmiş olmaları; üç Ağır Ceza mahkemesinin beraat kararı vermiş olması ve İstanbul 5. Ağır Ceza Mahkemesinin de, önce beraat ettirmiş olduğu halde, Yargıtay'ın kararına uymak zorunluluğuyla mahkûmiyet kararı vermesi; Yargıtay 4. Ceza Dairesinin Alkılıç'ın yazısını «komünizm propagandası» değil de «komünizmi övmes» olarak nitelemesi... Ve bütün bunlardan sonra, Ceza Daireleri Genel Kurulundaki beş üyenin teşkil edebildiği çoğunlukla Alkılıç'ın «komünizm propagandası» suçundan mahkûm edilmesi... Üstelik, yazıyı yayınlayan, sorumluluğu paylaşması gereken kişinin Başbakan İsmet Paşa'nın «yazık oldu» demesinden sonra beraat ettirilmesi ve zamanın Adalet Bakanı Profesör A. Kemal Yörük'ün, Senato kürsüsünde adaleti etkiler nitelikte konuşma yapması... Bu çok kısa özetle, Alkılıç'ın iki kere cezaevine girip çıktığını da eklemek zorunluluğu var!

Bütün bunlar neye yaradı? Adliye teşkilatının adaletini göstermeye mi, Türkiye'deki sol akımı önlemeye mi? Tersine. «Alkılıç davası» yalnız Türkiye sol'unu değil, dünya aydınlarını, düşünürlerini, hukuki kuruluşlarını, giderek halklarını ilgilendirdi. Artık Türkiye'deki demokrasiyi, fikir özgürlüğünü, sosyalizm mücadelesini de yansıtmakta, belgelemektedir.

Bir bakıma, Türkiye'nin «kurtuluş yolu» rotasını çizen bu safhalardan bazı sonuçlar çıkarılacaktır. Russell'in, Saragat'in, Nenni'nin, Maurice Dobb'un, Uluslararası Af Kurumu Amnesty International'ın protestoları ile karşılaşan Alkılıç'ın mahkûmiyeti, bundan böyle yalnız kendi aydınlarını, düşünürlerini, sanatçıları değil, Babeuf'u, Steinbeck'i de yargılayan, faşist İspanya'da bile yayınlanan Guevara'yı ve nice düşünce ürünlerini yasaklayan bugünkü demokrasimiz için daha sağlam bir yargıya varılmasına vesile olacaktır.

Yine «Alkılıç davası», bugüne kadarki safhaları ile dani, gelecek kuşaklara piri piril bir mücadele örneği olarak kalacaktır. Faşizmin ilk darbesini 1938 Harbokuyla olayında yiyen Şadi Alkılıç, bugüne kadar hapisler, sürgünler, mahrumiyetlerle geçen yıllarına rağmen, umudunu ve cesaretini asla yitirmemiştir. Olaylar ve fikirler karşısında bugünkü gençlik kadar heyecanlı kalmış; sosyalizm savışı vermiştir. Bu yorulmaz savaşı, aynı cesaretle, bugünlerde hapishaneye girmeyi beklemektedir.

«Türkiye'nin tek kurtuluş yolu sosyalizmdir», inancında olduğu, bu inancını ifade etmekten kaçınmadığı için... Oysa bu ülkenin gerçek sanatçıları, aydınları yıllarca hapislerde, sürgünlerde çürüten faşizm, temsil ettiği azınlıktan ve bir avuç emperyalist usagundan başka kimin inandırabilmiştir bu aydınların, sanatçıların suçlu olduğunu? Bu ülkenin sanatını, edebiyatını, ileri fikirlerini içte ve dışta temsil edenler, hapisanelerin, sürgünlerin, iftiraların izini bir şeref madalyası gibi göğüslerinde taşıyanlardır. Bugünkü Türk sanatının, edebiyatının gerçek değerleri sosyalistlerdir. Yirminci yüzyılın bu ikinci yarısında insanlara, halka döndük olmayan, özgürlüğü sevmeyen bir sanatçı düşünülebilir mi ki? Hem burjuvazi sözcülüğü yapan, hem de sanatçı geçinenlere kimse döndük bakmamaktadır artık; burjuvazi bile bunların pabucunu dama atmıştır. Gerçek sanatçıları, düşünürleri sosyalist oldukları için, sosyalizmi sömürden kurtulmanın tek çıkar yolu olarak gösterdikleri için mahkûm mu edecek halk da?

Mahkemeler bağımızdır, «Türk ulusu adına» hüküm verir diyoruz. Adaletle gölge düşürülmesine taraftar değiliz. Böyle olunca zorunlu olarak, hiç kimse, fikirlerinden dolayı, hiçbir ulus adına mahkûm edilemez demek zorundayız. İnaniyoruz ve iddia ediyoruz ki, adil bir hata işlenmiştir. Adaleti saptıran nedir? Faşizm hattından gelen 141-142 mi, yoksa her nasılsa beş üyenin parmağı ile sağlanan çoğunluk mu? Halk adına, ulus adına sosyalizmi mahkûm etmek yetkisi olmayan engel her neyse... Alkılıç davasının bu safhasından sonra daha iyi anlaşılacaktır.

Yine «Alkılıç davası», Türkiye sosyalizminde düşünürlerin, sanatçıların sosyalist oldukları için, inançlarını yazıp söyledikleri için mahkûm edilmeyecekleri dönemi hazırlayan yeni bir aşama olacaktır.

MUHALEFET ŞERHİ

**YARGITAY CEZA DAİRELERİ
GENEL KURULUNUN 17 ESAS,
210 KARAR NO.LU 24.6.1968
GÜNLÜ KARARINA KARŞIYIZ:**

Siyasal, sosyal ve ekonomik ayrı görüş ve prensiplere sahip iki sistemden hangisinin memleketimizin geleceği için yararlı olduğunu tesbit amacı ile tertiplenen bir makale yarışmasına katılanlar benimsedikleri görüş ve prensibi kişisel açıdan ele alıp beğendikleri yönleri ile savunacak, memleketin geleceği için yararlı olduğu düşüncesi ile bu istikamette bir gelişmeyi temenni ve tavsiye edecektir elbette.

Yazının bir yarışma makalesi bulunması niteliğinin ve yarışmadan beklenen amacın gerçek sonucu budur. Bu ise düşünce ve görüşün öğülmesi anla-

şını taşır. Bir hususun benimsenmesini sağlamak maksadıyla telkin ve teşirde bulunmak anlamına gelen propagandada mutlaka sonuca götürün yol ve vasıta tercih edilir şüphesiz...

Yayınlanıp yayınlanmaması jüri-nin takdirine bağlı ve yazarın iradesi dışında bulunan bir makale bu hüviyeti ile propagandanın maksadına, amacına uymaz; dosya münderecatına göre sanık makalenin lüzum görülecek kısımlarının çıkarılarak yayınlanması hususunda gazete ilgililerine yetki vermiştir ki yazdaki fikri teselsül ve insicamı bozması mümkün böyle bir davranış propagandacının yüklendiği ödev ile bağdaşmaz, bazı dergi ve gazetelere yazı yazdığı anlaşılan sanığı böyle bir imkâna sahip bulunduğu sürece so-

ALKILIÇ'IN MAHKÛMİYET KARARI

**ALKILIÇ VE
SAĞLAMER
Yazara
mahkûmiyet,
yayımlarına
beraat!**

■ Cumhuriyet Gazetesinin açtığı bir yarışmaya gönderdiği yazıdan dolayı «komünizm propagandası» yaptığı iddiasıyla hakkında beş yıl önce dava açılan Şadi Alkılıç için T.C.K.'nın 142/1. maddesine göre İstanbul Beşinci Ağır Ceza Mahkemesi'nce verilen 6 yıl 3 aylık hapis ve 2 yıl 1 aylık sürgün cezası Yargıtay Ceza Daireleri Genel Kurulunun 24.6.1968 tarih ve 17/210 sayılı kararıyla kesinleşmiştir.

Alkılıç'ın mahkûmiyetinin tasdikine Ceza Genel Kurulu'nun 88 üyesinden 19'unun oyu ile karar verilmiş, buna karşılık 14 üye karara muhalif kalmıştır. 14 üyenin Şadi Alkılıç'ın mahkûm edilmesine karşı verdikleri muhalefet şerhinin tam metni yukarıda çerçeve içinde yer almaktadır.

19 üyenin mahkûmiyeti onaylayan kararı ise şöyledir:

... 4 üncü Ceza Dairesince yapılan inceleme sonunda:

(İstanbul'da çıkan Cumhuriyet Gazetesince hazırlanan ve 1962-1963 Yunus Nadi Armağanı Makale Yarışmasına katılan sanığın bu gazetenin 12.12.1962 günlü nüshasının 2. no' sahifesinde yayınlanan ve «Türkiye'nin Tek Kurtuluş Yolu Sosyalizme» başlığını taşıyan makalede liberalizm ile sosyalizm arasında mukayeseler yapılmış ve sosyalizmin memleketimizin geleceği için fayda ve lüzumundan bahsedilmiştir. Makale objektif incelendiği takdirde, memleketimizde kanun dışı sayılması ve ceza müeyyidesi altına alınması sebebiyle yazıda bütün farik vasıflarıyla komünizmden bahs edilmemiş olduğu görülmekte ise de, özellikle bütün mal ve mülkün devletleştirilerek ortaklaşa kullanılması, tekniğin gelirlerin devlet tarafından idare ve pay edilmesi, mülkiyetin kaldırılması, libera-

lizmde hukukun amacının zenginlerin para ve mülklerini, çıkarlarını devlet eliyle korumak olduğu ve kapitalist olarak vasıflandırılan bu hukukun tefessüh etmiş bulunduğu, sosyalizmin çeşitli bulunmayıp her defa bütün dünya olan enternasyonalist olduğu yolundaki düşünceler komünizmin kabul ettiği ana fikirlerden olup anayasamızın teminatı altında bulunan memlekette müesses iktisadi ve sosyal düzeni hedef tutan ve yine anayasamızın himaye ettiği fikir ve düşünce özgürlüğünün kanuni sınırları dışına çıkmış olan fikir ve düşünceler niteliğinde görülmüştür. Makalenin suç teşkil edip etmediğinin anlaşılabilmesi için mücerret ilmi yönden incelemeye tabi tutulması yeterli olmayıp benzeri yazıların genellikle hitap ettiği toplumun kolayca anlayabileceği usulda yazılmakta olduğu nazara alınarak okuyucular üzerinde husule getir-

mesi mümkün ve muhtemel etkinin de göz önünde tutulması gereklidir. Bu itibarla bir kısım bilrikişinin sadece ilmi ölçülere dayanan mütalâalarıyla resmi bilrikişilik sıfatı bulunmayan ve suç konusu yazının aslı ve tamamı üzerinde inceleme yapıp yapılmadığı ve ceza mevzuatımızın nazara alınmış bulunup bulunmadığı kesinlikle bilinmeyen düşüncelerle kararda yer verilmesine hukuki imkan görülmemiştir.

Bu sebeple sanık, müvekkil-lerinin bu konulara ilişkin temyiz itirazları ile duruşmadaki savunmaları yerinde bulunmamıştır.

Vasfı mahkemece kabul edilmiş bulunan suçun maddi ve manevi unsurları kapsayıp kapsamadığı yönünden incelemeye gelince:

1- Suç vasfının isabetle tayin ve takdiri için bir birine çok yakın anlam taşıyan ve fakat kapsadıkları unsurlar bakımından ayırd edilmeleri mümkün bulunan iki terim, propaganda ve övmeyi tarif ederek makaledeki yazının bunlardan hangisinin unsurlarına uyduğunu tesbit etmek gerekmektedir.

Çeşitli tarifleri yapılabilecek olan bu iki terimin en doğru tarifinin kanun yapıcısının maksat ve anlayışına uygun olanı bulunacağı gerçeği nazara alınarak taalluk ettiği kanun maddesinin Büyük Millet Mec-

nucu önceden kestirilemeyen bir yarışma yazısından yararlanmak çabası içinde kabul etmeye sebep yoktur.

Makale konusu ve gayesi bakımından olduğu kadar kapsadığı görüş ve anlayış açısından da tüm olarak bu anlam yönündedir. Propaganda unsurlarını taşımamaktadır. Bu itibarla suç vasfına ilişkin daire kararının itirazın kaldırılması suretiyle komünizm propagandası yapmaktan dolayı tesis edilen mahalli mahkeme kararının Ceza Daireleri Genel Kuruluna onanması hakkında ittihaz olunan çoğunluk kararına muhalifiz. 24.6.1968

CEZA DAİRELERİ GENEL KURULU MUHALEFET ŞERHİ VEREN HAKİMLERİ

Önceden hazırlandığı o karar belirliydi ki, toplantıda bu-
nede ki müzakerelerini ihtiva
en tutanaklarda mevcut be-
amlardan yararlanmak sure-
le yapılan tariflerine göre
paganda, muayyen bir fik-
e toplum içinde yayılmasını
kışmasını ve bu amacın ta-
kukunu sağlamak için mad-
veya manevi vasıtalarla bağ-
arak telkin, teşvik ve te-
bulunmak maksadıyla ya-
ve hamle ve taarruz şek-
görülen fiil ve hareketler
bunun dışında kalan sair
ler ise öğme niteliğindedir.
ahul olunan bu tarihlerdeki
usurlar bakımından makale
celenince görülmüyor ki sanık,
nusu gazete ilgilileri tara-
ndan tesbit edilmiş olan bir
akale yarışmasına katılmış
memleketimizin geleceği i-
o liberalizm ve sosyalizmden
ngisinin daha yararlı olacağı
rusunu cevaplandırmak üze-
ikisi arasında mukayeseler
aptıktan sonra sosyalizm teri-
i altında düşüncelerinin ya-
rlarından söz etmiş olup bu
ışüncelerin yayılmasını, kök-
şmesini amaç tutan teşvik
tahrik edici ifadeler kullan-
amıştır. Tasvir ettiği sosya-
zmin kurulmasında kullanıla-
k zorun, demokrasi kuralla-
na da uygun olarak kanun ve
evlet zoru olduğunu açıklas-
bulunmaktadır. Makale bu
üviyeti ile gerek taalluk etti-
madde metninde mündemik
ulunan ve gerek propaganda-

nın unsurlarından olan hamle,
taarruz ve cebir gibi başlıca
unsurları ihtiva etmemektedir.
Diğer taraftan mücerret bir
yarışmaya katılmak ve verilen
konu hakkındaki kişisel düşün-
celerini açıklamak maksadıyla
yazılan makalenin tümünün ta-
şındığı ifade şekli ve bazı der-
gi ve gazetelere yazı yazdığı
anlaşılan sanığın sahip olduğu
böyle bir imkandan yararlan-
maksızın yayınlanıp yayınlan-
maması ancak jürinin takdirine
bağlı olan bir makale ile mu-
ayyen fikir ve kanaatlarını
yayma yolunu tercih etmiş ol-
ması ihtimalinin uzak bulunma-
sı keyfiyetleri de olayda propa-
ganda kastının vücudunu
kabule imkan vermemekte-
dir. Yukarıdan berrak yapı-
lan inceleme ve açıklamalara
göre sanığın katıldığı bir ya-
rışmadaki belli konu dolayısıyla
la beğenip benimsediği ve ta-
hakkukunu temenni ettiği fikri
ve düşüncelerini ifade eden suç
konusu makalede propaganda-
nın maddi ve manevi unsurları
tekevvün etmemiş olduğu ve
unsurlar dışında mütalaa edil-
mesi ictiza eden öğme suçunun
kapsam ve anlamı içinde bulun-
duğu sonuç ve kanaatine varıl-
mış bulunmaktadır.

... Bozma kararına karşı Cum-
huriyet Baş Savcılığınca itiraz
edildiği anlaşılmaktadır.

İtirazın süresinde olduğu gö-
rülüp dosyadaki kağıtlar oku-

narak iş anlaşıldıktan sonra
gereği konuşulup düşünüldü.

CEZA GENEL KURULU KARARI

... Dosya üzerinde yapılan in-
celemede:

1. C. Başsavcılığı 14.6.1967
günlü itiraz yazısının birinci
bendinde (Mahkemenin beraatle
direnmeye ilişkin kararının
Ceza Genel Kuruluna bozul-
ması üzerine bu karara uymak
zorunda olan mahal mahke-
mesinin bozmaya uygun olarak
tesis ettiği hükmün soruştur-
ma safhalarında, delillerde ve
hukuki esaslarda bir değişiklik
de vuku bulmadığından) Yar-
gıtay Dairesini bağlayacağı,
kanuni sebeplerle esas daire-
nin istinkafi üzerine işin bir
başka dairede incelenmesi du-

ruma yetkili olamayacağı, ak-
sinin kabulü ise Yargıtay gö-
rüşünde kararsızlık doğuracağı,
bu görüşün Türk ve Alman hu-
kukçuları tarafından da be-
nimsenip savunulduğu öne sü-
rülerek 4. Ceza Dairesinin iti-
raz konusu kararının usul ba-
kiminden kanuna aykırı bulun-
duğu bildirilmiş ise de; Yar-
gıtay Dairelerinin ve Ceza Genel
Kurulunun daha önceki genel
kurul veya özel daire kararla-
rı ile kayıtlı olmaksızın incele-
melerinin her safhasında hü-
küm ve kararlarını kanuna ve
usul uygun bulunup bulunma-
dığını göz önünde tutmak su-
retiyle salim bir sonuca var-
mak ile ödevli ve yetkili ol-
dukları, ... görüşüne göre, kara-
rın esasına da itiraz edilmiş
olması da yukarıda serdedilen
düşünceyi teyid eylediği cihet-
le itirazın birinci bendindeki u-

sule ilişkin bölümün reddine
çoğunlukla karar verilerek ko-
nunun esasına mütedair itiraza
gelince;

2. Suç konusu makalede ö-
ne sürülüp savunulan fikirle-
rin istinad etmediği
maksat bakımından propaga-
da niteliğini kapsadığı ve bu
maksada ulaşmak için bu ya-
rışmaya iştirakin bir vesile ve
bahane ittihaz edildiği ve yazı
meali ve mündericatı itibarıyla
öğmenin üstünde Türk Ceza
Kanununun 142/1 inci madde-
sindeki unsurları muhtevi bu-
lunduğu cihetle itirazın kabulü
ile... 5. Ağır Ceza Mahkemesinin
13.5.1966 günlü hükmünün teb-
lînamedeki düşünce veçhile
onanmasına, depo parasının ge-
lir yazılmasına 24.6.1968 tari-
hinde çoğunlukla karar verildi.

POLİTİKA VE ÖTESİ

mehmed
kemal

Domuz derisinde mısır...

Bilim sürgit egemen sınıfın elinde olu-
yor. Hele bir ülkeye sömürgecilik girmiş-
se, bilim de sömürgecilerin elinde bir tu-
tamak. Bizdeki bilim araştırmalarını ya-
bancılar yapıyorsa, bilime sömürgeciliğin
el ulaşı gözyle bakacaksınız. Bugün size,
Dünya Açığa Karşı Savaş Birliği Başkanı;
Birleşmiş Milletler Beslenme Komisyonu
Başkanı; Rio de Janeiro Üniversitesi Pro-
fesörlerinden Josué De Castro'dan bir özet
vereceğim.

Tartışıyoruz.

« Bugün bilimin öz gerçeğiyle yetin-
sek bile Malthus'un haklı olmadığını ra-
hathkla iddia edebiliriz. »

« Malthus teorisi yanlış mı? »

« Malthus hakkı olsaydı, geometrik
dizi hesabına göre, bugün yeryüzü nüfusu-
nun 3 milyar değil, 180 milyar olması gere-
kirdi. Sırf matematik alanda bile yalan
olduğu hesbelli. »

« Malthus'un besinlerin üretimi hak-
kındaki teorisine ne dersiniz? »

« Besinlerin üretimi hakkında açık-
ladığı aritmetik dizi bir başka yalan! Ta-
rımınla uğraşmayan ve bu yolda teknik kul-
lantıyan bir dünyada bile tarımsal üre-
tim artışı yüzde 3 - 4 tür. Oysa nüfus sa-
dece yüzde 2 oranında artmaktadır. De-
mek ki Malthus hakkı değildir. »

« Malthus neden yaptı bu işi? Dün-
yayı bilimsel bir araştırma metodu kulla-
narak neden aldattı öyleyse? »

« Bilim egemen sınıfın emrinde bu-
lunmak zorunludur. Malthus teorisi
birinci sanayi devrimi zamanında ortaya
çıkarıldı. O zaman İngiliz egemen sınıfı
Hindistan problemi üzerinde vicdanını ha-
fifletmek arzusunda idi (eğer vicdanı var-
dıysa). »

« Nasıl oldu bu? »

« İngiliz sömürgeciliği Hindistan iş-
gal altına alacak, direnenleri kıhçtan geç-
recekti. Hintlilerin dokuma endüstrisini
yenecek, yani onları açlıkla tasfiye ede-
cekti. Ama kendini haklı çıkarmak için
suçun İngilizlerde değil, kontrolsüz bir bi-
çimde çoğalan Hintlilerde olduğunu sa-
vunması gerekiyordu. »

« Malthus'un bunda rolü? »

« O, bu hizmeti iyi gördü. Bu niyete
hizmet etti. Teorisini bu amaçla kurdu.
Teorisi hiç te yeni değildir. Eski teorileri
yeniden ele aldı. Çünkü Malthus'çüler dal-
ma egemen sınıflarca bulunmuştur. Açlık
daima var. Çünkü daima Malthus'çüler var.
Malthus bir semboldür. Dünyamızın imti-
yazlılarının karamsar teorisine bir ad bu-
lundu, o kadar. Oysa bu teori sosyal ada-
let kadar eskidir. »

« Bir bilim adamının bunda çıkarı
ne? »

« Bu hizmetine karşılık iyi ücret al-
dı. Malthus'un masraflarını Doğu Hindis-
tan Kumpanyası ödedi. Bu kumpanyaya bu-

yük paralar verilen İktisat Uzmanları Oku-
lunda profesördü Bay Malthus. Hindistan
kırmı ve aç koyma bedelini de burdan
ahıyordu. »

« Çaresi ne açlığı kaldırmaktır? »

« Sömürgecilik var oldukça açlık ola-
caktır. »

« Sömürgecilik can çekiyor, diyor-
lar. »

« Çok hasta olduğunda hemfikirim
ama can çektiğinde değil. Bazı ulusların
siyasi özgürlüğünü almaları sömürgeciliğin
can çektiğini ispatlamaz. Bir yüz yıl var,
biz Latin Amerika'da siyasi özgürlüğe sa-
hibiz. Ama Latin Amerika bir ekonomik
sömürge olarak yaşamaya devam etti. »

« Bunu biraz açıkla mısınız? »

« Latin Amerika, örneğin Brezilya
kızıl derilileri için derler ki, tarımda ça-
lışmak istemiyorlar. Zorlanınca da çalışma-
mak için öltüyorlar. Bu açıklama bir dere-
ce doğrudur. Çünkü onlara, bir tek tercih
kaldı : Ya açlıktan ağır ağır ölüme gi-
deceklerdi, yada bir darbeye öleceklerdi.
Onlar çalışmadan ölmeyi yeğ tuttular. Bu
ölüm çalışmadan daha pratikti. Onlardan
istenen şeydi : İhraç edilecek şeker yetiştir-
mek! Hep ihraç etmekte ama! Karşılık
olarak para almak. Hem de az para. Bir
azınlığın cebine giren para. Bu para kızıl-
derilinin eline geçmezdi. Geçse de neye kul-
lanacağını bilmiyordu. Demek çalışmanın
onun için bir anlamı yok. Demek tembelle-
ği, tembellik değil, akıllıktır. »

« O zaman ne yapıyor sömürgeciler? »

« Sömürgeciler geri kalmışlığın in-
sanların üretim makinesi olarak kullan-
mak isterler. Bunun için de onlara yakıt
verirler. Pirinç yada mısır unu. İçinde
proteinler, vitaminler bulunan taze besin
vermezler. Oysa bu işçiler kendi bölgelerin-
de de ne de olsa taze besinle beslenirler.
Halbuki vitaminler metabolizma için gerek-
li glüsüdlerin (yakıt) miktarıyla orantılı ol-
malıdır. Büyük miktarda yakıt verildiğin-
den denge bozulur. Hasta düşerler, besle-
nemezler. Mısır domuz etine çevirmek için
domuza mısır verildiği gibi işçilere de pi-
rinç unu verilerek bunların emeği kahveye
ve şekerle çevrilir. Domuzlara yapılanın
aynısı insanlara yapılır. Çünkü mısır sat-
manın en iyi çaresi domuz derisi denen çu-
vala koyup satmaktır. İşçinin derisi içinde
satılan kahve veya şeker de malok unu
(Amerikan bitkisi) en karlı
şeklidir. »

Ülkemizde yapılan bilimsel araştırmalar
bir de bu gözle incelemek gereklidir.
Sanıyorum ki, bu sözler araştırmalara ışık
tutacaktır. Soya fasulyesi, nebatî yağlar,
ışınlandırılmış buğdaylar, süt tozları, Dağ-
daş'ın yeni ekim yerleri için getirdiği So-
nora buğdayları bir de böyle bakılarak göz-
den geçirilmelidir. Tavşan uykusunu ilet
edenler, besli Amerikan tazeları olmasın?

Tarik Ali
İngiltere'deki
öğrenci
hareketlerinin
Pakistan asıllı
lideri

Tarik Ali'nin Öğrenci Hareketi

Engin AŞKIN

Londra'nın ünlü Soho semtinde, dar bir sokağın başında yükselen üç katlı eski ve kara renkli bir yapının önündeki, boyaları dökmüş posta kutusunun üzerinde, kırmızı harflerle şu yazılar göze çarpar: «Siyah Bodur, Haftalık Dergi.» Hemen birinci katta başlayan ilk bölümde, binanın dış görünüşüne eş özellikler belirir. Çoğunlukla Che Guevara'nın ve Maden kasketi ilanlarının iyice kapladığı duvarların önünde, iri omuzlu, uzun boylu ve bıyıklı bir genç adam gezinir. Kızgın yüzü esmer genç adamın adı Tarik Ali'dir. İngiliz gençliğinin entelektüel önderi, Pakistanlı Tarik Ali, çevresinde toplanmış diğer gençlik liderlerine, 27 Ekimdeki Vietnam mitinginin stratejisi üzerinde görüşlerini açıklamaktadır.

27 Ekimde Londra'da toplanacak olan 10 bin kişilik büyük protesto mitinginde, Vietnam Savaşı, İngiltere'de ırkçılık ve kapitalist toplum gibi üç ana tema, şiddet dışı toplantıya başlıca özelliği olacak, Tarik Ali'nin daha önce düzenlediği sekiz bin kişilik benzer özellikteki mitinginde, Amerikan Büyükelçiliğini işgal ve binaya Kuzey Vietnam bayrağını çekme amacına öncül olan bir grubun asırlığı, Tarik Ali'nin şiddet dışı ilkesini çiğnemis ve liderin deyimleriyle başarısı gölgelenen bir miting biçimine dönmüştü.

Tarik Ali'nin bu ilk mitinginde, binaya girme teşebbüsünde bulunanlar, bahçe içinde ellerinde makineli tabancalar ve tüfeklerle yer alan Amerikan piyadelerinin, girimi vormaya hazır olduklarını duyurmasını üzerine, hareketlerini düzen altına almışlardı. Siyah Bodur adlı siyasi gençlik dergisinin Vietnam'la Kardeşlik Birliğinin ve Oxford Üniversitesi Açık Oturum Derneğinin başkan ve yöneticisi olan Tarik Ali, kapitalist toplum ahlakının, İngiltere'yi tam bir çöküntünün kenarına getirdiği inancında. Bu konuda hertürlü düşünsel baskıyı da gerekli görüyor.

Tarik Ali ve arkadaşları, adını 18. yüzyılda, İngiltere'de maden işçilerinin kullandığı bir işçi gazetesinden aldıkları Siyah Bodur adlı dergilerinde, dünya ve insanlık sorunlarına savaşımı dile getiriyorlar. Tarik Ali'nin önsayfadaki başyazısında, «Paris, Berlin ve New York'ta, kahramanca başkaldıran devrimci gençliğin, soyguncu sınıflara karşı büyük ihtarları verdiğini» tekrarlar. Özellikle Che Guevara'nın, adanmış ve karışksız sava-

şının hayranıdır. Gelecek kuşakların bu büyük savaşçıyı, bir ahlak ve idealizm anıtı olarak anacakları inancındadır.

27 Ekimde yapılacak olan ve bütün İngiltere'nin heyecanla beklediği büyük mitingte, Amerikan B. Elçiliğinin bulunduğu Grosvenor alanından başka hedefler seçtiğini belirtiyor Tarik Ali. Bu kez mitingün yöneldiği yerler, Hilton Oteli ve Amerikan Express seyahat ofisi olacak.

Tarik Ali ve arkadaşları bu direnç savaşından ne beklemektedirler? Nasıl bir gerçeğin savunmasına girişmişlerdir? Bu soruları bütün Londra'da dağıttıkları bir bröşürde şöylece açıklıyor Tarik Ali: «Kapitalist toplum, yalnız paranın varlığıyla ilgilidir. İnsan, onun için değersiz bir araçtır. Şu geleceğinize bir göz atınız. Birbirinin üzerine yığılmış kalabalık kentler. Pislik ve gürültü. Makinalar ve otomasyon. İnsanı eğüten bencil bürokrasi. Sosyal dengesizlik. Ve nükleer savaş. Ulusal kurumlardaki ahlaksal çöküntü, vurdumduymazlığı ve kültür düşmanlığını görüyorsunuz musunuz? Soruyoruz: Bunları mı istiyorsunuz çocuklarınız için?»

Eski Pencap başbakanının oğlu olan 23 yaşındaki Tarik Ali, gazetelerde bir sansasyon konusu olmaktan çok yakınıyor, ve diyor ki, «Ben bir gerçekçi eylemin öncüsü olarak, evrensel sorunları dile getirdim. Bütün aydınların, dünyanın her bölümünde, benzer bir fikir savaşının yürüttükleri yadsınabilir mi? Vietnam, Çekoslovakya, Chicago veya Washington, temelinde benzer sorunların yattığı olaylar olarak, tepki gördü bidden. Dünyanın neresinde haksızlık, faşizm, kültür düşmanlığı ve baskı varsa, oralarındaki bütün ilerici insanlar, bizim yaptığımızı yapacak. Örneğin Çekoslovak istilasının ardından, Sovyet B. Elçiliği önünde büyük bir miting düzenleyen Tarik Ali, bu mitingte, «sosyalizmi mayınlaştırdınız» diye bağırıyor.

Sage'i İngiliz basını, «Tarik Ali'nin kulağından tutulup, geldiği yere Pakistan'a yollanmasını» isteyen gürültüler koparıyor ama, geleneksel İngiliz hoşgörüsünün ve düşünce anlayışının, buna imkan bırakmadığı da bir gerçektir. Şimdi bütün Londra, 27 Ekim'i düşünmektedir. Küçük bir iç savaş mı? Yoksa, düzenli bir protesto mitingi mi? Tarik Ali'nin tekrarlayarak açıklamasına rağmen, bu soruya kimse kesin bir cevap bulamıyor şimdilik...

SIYAH

Meksika Olimpiyatı da «Siyah İktidar» gösterisine sahne olmuş ve 300 metre şampiyonu Tommie Smith ile üçüncüsü John Carlos Amerikan milli marşını «siyah» eldivenli yumruklarını göğze kaldırarak protesto etmişlerdir.

AMERİKA'daki «Siyah İktidar» Hareketi'nin Lideri, bir süre önce, tanınmış Afrika'lı zenci şarkıcı Miriam Makeba ile evlenmiş bulunuyordu. Zenci dünyasının politika ve sanat alanında en önemli bu iki siması evlendikten bir süre sonra anavatanları olan Afrika'da büyük bir geziye çıkmışlardır. Siyah ırkın özgürlük özlemini dile getiren şarkılarıyla bütün dünyada büyük şöhret yapan Miriam Makeba bugün «Siyah İktidar» hareketinin lideri Stokely Carmichael'in en büyük yardımcısı ve destekçisidir.

Afrika'daki gezileri sırasında Jeune Afrique Dergisi Carmichael ve Makeba ile yaptığı bir mülakatı 29 Eylül tarihli sayısında yayımlanmıştır. «Tüm Afrika Siyah İktidardır» başlıklı yazıda şöyle denilmektedir:

«Stokely Carmichael ile Miriam Makeba'nın ince silüetleri, güneğin etkisiyle tenhalanmış Dakar sokaklarında tıy gibi akıp gidiyor. Ana Afrika, eylemci çocuklarını bağrına basmış. Onlar da anavatanlarında olmaktan dolayı çok mutlu görünüyorlar. Dakar'dan sonra Conakry'ye uğrayacaklar. Orada Stokely'yi bir çok görev bekliyor.

Henüz ayrıldıkları Amerika Birleşik Devletleri ise seçim humması içinde... Gerginlik gün geçtikçe artıyor...

«Kötü anlar gelecek bir çokları için...» diyor Siyah İktidar'ın lideri. Sakin ve ciddi bir hali var.

«Şiddet aleyhtarlığından söz edilmesin sakın. Martin Luther King'in katli, bu doktri-

rini iflas ettirmiştir. Esasen bu doktrin, ötekilerin, en büyük gücü ellerinde bulunduranlara, her zaman ve her yerde şiddet hareketlerine başvurulara açık kapı bırakmaya yaramıştır sadece. Amerika'nın zencileri gün geçtikçe bu gerçeğin bilincine eriyorlar. Seçimleri boykot edecekler.»

«Ya Senatör McCarthy?»

«Şiddet aleyhtarlığı vaaz etmeğe başladığı güne kadar destekledik onu. Bu çağrısı, bizlerden sessizce öldürülüp sömürülmeğe boyun eğmemizi istemekle özdeşti. Hiçbir beğeri toplum buna rıza gösteremez.

Afrika mı? Bütün Afrika zaten siyah iktidardır. Afrika'lı kitleler, ezilmişliklerinin bilincine eriştikçe emperyalizmin kargısına, - ırkçılık, sömürgecilik yada yeni sömürgecilik kâhplarına girse de - öküleceklerdir.»

«Ya Sovyetler Birliği?»

«Bize yardımı dokunabilecek büyük bir güç. Fakat Amerika Birleşik Devletleri ile yakınlaşması, Amerika, Afrika ve Çin'in yoksul halklarının zararına olmaktadır.»

Karısına dönüyor. Karısı konuşmasını dikkatle dinlemektedir. Hafif bir baş hareketiyle kendisini destekliyor. Johannesburg sokaklarında büyümüş bir zenci çocuğu olarak bu açıklamaya karşı çıkması şüphesiz söz konusu olamaz. O ne mitingler, ne de ayaklanmalar yönetiyor; sadece türkûl söylüyor ve bu türkûller yalnız güzel olmakla kalmıyor, siyahların kurtuluş hareketine yararlı da oluyor...

Carmichael ve Makeba'nın Afrika turnesi devam ederken

GERİLLAYA DOGRU

Siyah İktidar Hareketi'nin Lideri Stokely Carmichael yeni evlendiği tanınmış zenci şarkıcı Miriam Makeba ile Afrika'da dolaşip ırkdaşlarını da bu harekete katmağa çalışırken Amerika'daki zenci getto'larında da beyazların sömürüsüne karşı bir siyah gerilla hareketinin hazırlıkları ilerliyor.

The TIMES'da da Amerika Birleşik Devletleri'ndeki zencilerin gelecekteki eylemleri ile ilgili çok ilginç bir yazı yayımlanmıştır. Roy Lewis imzalı bu yazıda, genel olarak Zenci Sorunu üzerinde durulduktan sonra, Amerika'daki zenciler arasındaki görüş ayrılıklarına parmak basılmakta ve her geçen gün gelişen bağimsız bir zenci cumhuriyeti kurulması düşüncesi ele alınmaktadır.

The TIMES'ın bu yazısında şöyle denilmektedir:

«Zenci Lider Martin Luther King'in öldürülmesi dışında, Amerika 1964'den bu yana en sakin yazını geçirmiş bulunuyor.

Artık öğrenciler, savaş alanına dönen kaldırımlardan okullarına dönmüyorlar. Fakat New York polisleri gene de kışkırıya elden bırakmayıp,

«Bu gece herşey olabilir» demekten kendini alamıyor. Gerçekten karşı cephe sükun içinde, fakat çalışmalarını sürdürüyor. Böylesine bir ateş-keş için gerekli nedenler var denebilir. Zencilerin bundan sonra izleyecekleri tutum, Kasım seçimlerinin sonucuna göre tesbit edilecektir. Öte yandan, zenci liderliği sorunu ve örgütlenme, amaç büyük önem taşıyan konular... King'in yerine kimse geçmemiştir ama, liderlik politikası yürütülmektedir. Gerek Doktor Abernathy, gerek geçici bir süre için yardımcıları ile anlaşmazlığa düşen Stokely Carmichael zenci topluluğunun liderliğini ele geçirmiş degillerdir. Bu liderler dışında da zencileri yönetecek kimseler olduğu biliniyorsa da, bunlar ancak kendi bölgelerinde etkilidirler.

Heride yeni kargaşahkların çıkacağı yolunda belirtiler de kuvvetlidir. Militanlar halihazırda bu kargaşahğin nasıl başlatılacağı ve ileride uygulanacak taktikler üzerinde tartış-

maktadır. Getto sakinleri arasında kendi kendine oluşan ayaklanma hareketlerinin artık modası geçmiştir.

Zenci kuruluşları bu yılki eylem programları üzerinde yaptıkları görüşmelerde yalnız mücadele taktikleri üzerinde değil, aynı zamanda mücadelenin nihai amacı üzerinde de durmuşlardır. Şimdiye kadarki tartışmalardan çıkan sonuç, mücadele taktiklerinin genel olarak şiddet esasına dayanacağı şeklindedir. En önemli geçişlerle dahi yaptıkları konuşmalar sırasında, «şiddet» yolunun, getirmek istedikleri reformların gerçekleşmesi uğruna mücadelede en güvenilir yol olduğu görüşüyle karşılaştım. Ülkeyi geniş çapta bir felâketten kurtaracak bu reformlar (mesken, eğitim dâvasının çözülmesi; çahşma imkânlarının artırılması; refahın sağlanması ve benzeri) dahi çoğu «ahmîlâra» açısından amaca hizmet edemeyecek derecede yetersiz karşılanmaktadır. Son amaç zencilere beyaz toplum içinde şerefli bir yer sağlanmasıdır.

Mahalli seviyede idari teşkilata sahip olmak artık zencilere yeterli görünmüyor. Her ne kadar böylelikle Amerikan iş çevrelerini zorlayacak tedbirler öngören bir çeşit sosyalizm getirilmesi mümkün olacaksa da, zenciler gene de «hareket kabiliyetinden» yoksun kalacaklardır. Burada kastedilenin yüksek kademelerde alınan ulusal ararlara katılma hakkıdır.

Zencilerin kendi belediyelerine sahip olmaları halinde dahi pekçok sorun çözümlenmeyecektir. Gettolarda halk hizmetlerini yürütecek yetenekte siyasî kuruluşlar yoktur. «Blacks-tone Rangers» yada «Kara Pantolon» gibi teşkilâtlar güce ve dolayısıyla denetlemeye sahip

Siyah İktidar hareketinin lideri Stokely Carmichael (yanda) ve eşi ünlü zenci şarkıcı Miriam Makeba (üste)

oldukları halde, idari yetkiye sahip değillerdir. Ülke çapında uygulanan beyazlara ait yönetmelikler nedeniyle ırk ayrımı ilkeleri uyarınca zencilere kendilerini yönetme hakkı tanınması, şimdilik imkânsızdır. Bu ihtimalin gerçekleşmesi halinde dahi kendi istekleriyle iş başına geçen militanların öngörülen şartları tanıyarak demokratik bir yönetim kurmaları mümkün görülmektedir. Hiç kimse «zenciler için zenciler tarafından yönetilecek bir zenci hükümetinin» mevcut beyaz yönetim ve sosyo-ekonomik yapı ile nasıl bağdaştırılacağı hususunda henüz bir gey söyleyecek durumda değildir. Buna rağmen birleşmeden ümit kesen beyaz liberaler, bu türden bir çözümün kaçınılmazlığı konusunda görüşbirliğine varmışlardır.

Beyaz devlet içerisinde etnik bir ikinci devletin kurulması sorunu pek çok kimseyi ilgilendirmeye başlamıştır. Fakat gene de federal düzeyde kararlara katılma konusu bütünüyle imkânsız sayılıyor denemez. İhmli zenci liderler, muhtemelen artık zenci seçmenlerin kendi adamlarını yüksek kademelere geçirecek ve böylelikle zenci liderlerin toplantı salonlarının Washington'da en önemli idari toplanma merkezi olmasını sağlayacak yönde birleştiklerine inanmaya başlamışlardır. Fakat militanlar artık bununla da yetinmemektedirler. Söylediklerine göre, bekleyecek zamanları kalmamıştır. Kendi teşkilâtları içerisinde başbakanlarını ve kabine üyelerini seçmeye başlamışlardır.

Burada, militanların son amaçlarını genişlettikleri görülmüyor.

İngiltere'de olduğu gibi Amerika'da da azınlık hakkının ancak bütün beyazlara ait üst-yapı kuruluşları toptan yıkılıp yerine yeni şartlarla bağdaşacak kuruluşlar doğduktan sonra kazanılmasının mümkün hale geleceği açıktır. Azınlıkların bunu nasıl yapacakları sorulduğunda cevabın muğlak ve çeşitli olduğu gerçeği açığa çık-

maktadır. Gene de, bu uğurda atılacak ilk adım açıktır. Gettolarda beyaz polis kuvvetlerinden arınmış ve bütün ülke çapında iktisadi ve siyasî yasa-tıyı etkileyecek gerilla faaliyetlerine üs teşkil edecek duruma getirilmesi... «Şimdi istediklerimizi elde etmezsek bundan böyle hiçbirşey istediğimizi elde edemeyecektir.» Bu görüşe karşı olarak polisin çoğunluk ordusu tarafından desteklenildiği belirtildiği zaman verilen cevap şöyle oluyor:

«O aşamada Amerika öylesine zayıflayacaktır ki «Üçüncü Dünya» olarak nifelenen zenci ülkeler bilfiil mücahîrlerin yardımına koşacaklardır; 18. Yüzyılda Fransa'nın «imzâgüllere yaptığı gibi.»

Geçen haftalarda yapılan «Siyah İktidar» konferansında Amerika'nın güney eyaletlerinde bütün Amerika ve Afrika kıtasında yaşayan zencilere ait bir özel Cumhuriyet kurulması planı ilk anda yukarıdaki aşırı devrimci isteklerle çelişen gibi görünmektedir. İlk olarak zenci müslüman hareketi lideri Elhaj Muhammed tarafından ortaya atılmış bu plan gerek militanlar gerek imihlarca uygulanamaz sayılmış ve aynı zamanda insan hakları hareketinin son amacı olarak belirlenmiş olan «birleşme» çabalarına aykırı kabul edilmiştir. Zenci Müslümanlar böylesine bir planın ancak Beyaz Amerika yöneticileri tarafından sağlanacak mali yardım sayesinde gerçekleşeceğini ileri sürmüş-

lardır. Aynı anda plan uyarınca Güney eyaletleriyle Kuzey'deki sanayi şehirleri arasında göçmen mücadelesi yapılacaktır.

Fakat zenci Cumhuriyeti daha geniş bir stratejiye uygun düşebilir. Eğer bu gerçekleşir ve Siyah İktidar da idaresini elinde bulundurursa, bu Castro taraftarı bir hükümet olacak ve Kuzey Amerika'daki beyazları yok etmek için bir üs olarak kullanılacaktır. Bu yüzden beyazların böyle bir ihtimali düşünmeleri imkânsızdır. Böylece beyazlar hiçbir yardımda bulunmayacakları için, Gettolarda silâhlandırılması kendilerini savunmadan öteye gidemeyecektir.

Bu gibi teorisyenler nala azınlığın içinde küçük bir azınlık durumundadır. Fakat bunlar daha çok gençlere, yetersiz eğitim görmüş olanlara, içinde bulundukları durumdan bunalanlara ve işsizlere seslenmektedirler. Öğrettikleri şeyler ise sadece yıkıp-yıkmaaktır. Beyaz insanların toplama kampları kuracaklarını iddia etmektedirler. Ve zenci ihtilâlinin yakında gerçekleşeceğini söylemektedirler. Bu sözlerle özellikle bugünlerde, beyazların gazeteleğinde sık sık raslanmaktadır. İhmîlar dahi bu gibilerine engel olacak güce değiller. Zenci militanların anlattıklarına göre kendilerinin burjuvaziye dahil zencilerden yardım ve parâ almaları gayet kolay olmaktadır. Ortaya atıldıkları yeni bir zenci toplumu kurma iddiaları her verden destek görmektedir.

Stokely Carmichael

SIYAH İKTİDAR

Beyaz oğru beyazlar yüzyıllardan beri siyah derlileri ezdiler, sömürdüler, ilac ettiler... Siyah İktidar, bu ezilen insanların zulme, sömürüye başkaldırısıdır. Hareketin Lideri Carmichael bu eserinde Amerikan toplumunu marksist açıdan eleştirerek Siyah İktidar'ın ne olduğunu açıklıyor. Lüks krome dört renkli ofset kapak içinde fiyatı 7,5 Lira'dır.

Gerçek Yayınevi «100 SORUDA» dizisinin ilk 2 kitabını sunar: Prof. SADUN AREN

100 SORUDA EKONOMİ EL KİTABI

(Türkiye Ekonomisinden Örneklerle)

İçinin köylünün, memurun esnafın, öğretmenin öğrencinin, subayın, asubayın, okumusun okumamışın inanılmayacak bir kolaylıkla okuyup ekonomi meselelerini ve Türkiye gerçeklerini öğrenecekleri eşsiz bir eser. Üniversite öğrencileri için yardımcı ders kitabı. 7,5 Lira.

FETHİ NACİ

100 SORUDA ATATÜRK'ÜN TEMEL GÖRÜŞLERİ

Sağcılar da, solcuları da şaşırtacak bir kitap. 5 Lira. Ödemeli isteme adresi: GERÇEK YAYINEVİ, P. K. 655, İST. Ant Der: 530

TAMAMI KİTAP HALİNDE ÇIKTI

GERİLLA NEDİR

alberto bayo

Fidel Castro ile Ernesto Che Guevara'nın gerilla hocası General Alberto Bayo'nun bir süre önce ANTT'ta özetlenerek tefrika edilen (nisi) eseri tam metin halinde ANT YAYINLARI'nın yedinci kitabı olarak yayımlandı. Gerillacılık hakkında temel bilgileri soru-cevap şeklinde veren kitapta ayrıca 12 sayfa şemalar yer almaktadır. Lüks krome beş renkli ofset kapak için fiyatı 5 Lıradır. Genel Dağıtım: ANT YAYINLARI - P.K. 701 - Sirkeci - İSTANBUL, İstanbul ve Ankara Dağıtım: GE-DA.

Che Guevara

Savaş anıları

tükendi

Emile Burns

Marksizmin temel kitabı

5 LİRA

Yasar Kemal

Ortadirek

15 LİRA

Stokely Carmichael

Siyah iktidar

7,5 LİRA

Che Guevara

Gerilla günlüğü

toplatıldı

Kemal Süler

Nâzım Hikmet'in polemikleri

7,5 LİRA

AYDINLIK

sosyalist dergi

1 Kasım'da çıkıyor!

Ant Der: 529

O. D. T. Ü.'de BOYKOT

Gençler Amerikancı eğitim istemiyor

10 Ekim 1968 günü Orta-Doğu Teknik Üniversitesi Mimarlık bölümünde başlayan DİRENİŞ ve boykot hareketi yapılan referandumlarla üniversitenin diğer fakültelerine yayılmıştır. Buna göre 3 Ekim'de İdari Bilimler Fakültesinde, 7 Ekim'de Elektrik Mühendisliği Fakültesinde, 9 Ekim günü Mühendislik birinci sınıflarında ve 10 Ekim günü de Fen ve Edebiyat fakültelerinde yapılan referandumlarla öğrenciler direniş ve boykot hareketine katılmışlardır.

Yapılan toplantılarda, eğitim sorununun ülke genel sorununu dışında ele alınamayacağına karar veren öğrenciler önceki Türkiye toplumunun özellikleri üzerinde durmuşlardır. Türkiye'nin emperyalist etkiler altında geri bırakılmış bir ülke olduğu sonucuna varan öğrenciler, bu düzenin kendi kurumları ve sistemini birlikte getirdiği görüşündedirler. Eğitim düzeninin de bu sistemin kurumu olduğunu kabul ederek ekonomik ve siyasal devrim yapılmadan eğitimde devrim olamayacağı görüşüne varmışlardır. Bu devrim döneminde kadar eğitimde yapılacak değişimlerin neler olabileceğini ve Orta Doğu Teknik Üniversitesinde neler yapılabileceğini tartışmışlardır.

Orta Doğu Teknik Üniversitesi forumlarında yapılan çalışmalarda öğrencilerin ilk görevlerinin üniversitelerini hakim sınıflarının ideolojisinin aracı olmaktan kurtarmak olduğunda birleşmişlerdir. Çalışmaların, Türkiye toplumunun ihtiyaçlarına cevap verebilmesi için bilim, teknik ve eğitim planlamasına hemen yeniden ele alınması ve beyin ihracının durdurulması uygun görülmüştür. Beyin ihracının en büyük kaynaklarından biri olarak kurulan ODTÜ öğrencilerinin bu kararı emperya-

listlerin eğitimde oynamak istedikleri oyunda sılâhın geri tepmesi bakımından büyük önem taşımaktadır. Buna ek olarak öğrenciler tam özerkliğin sağlanması için emütevelli heyetini kaldırılmasında prensip kararına varmışlardır. Ayrıca bu konuya bağlı olarak bir «Akademik Teskilat Yönetmeliği» tasarısı hazırlamışlardır. Tasarıda rektörün ve dekanların görevleri üzerinde eski uygulamadan farkli önerileri kabul etmişlerdir. Tasarı içerisinde yer alan fakülteler ve bölümler ge-

nel kurullarında öğrencilerin dışta bir branşında yer alması uygun görülmüştür. Öğrencilerin yönetime katılması konusunda görüş birliğine varılarak bu konu istekler arasına gerekçeli olarak koyulmuştur.

«Sınıfsal kökleri ne olursa olsun genel kurul olarak genç kuşaklar yaşlı kuşaklara göre daha ileriye açık, daha devrimcidirler. Üniversiteli gençlerin bu özellikleri daha belirgindir. Üniversitelerin öğrenimleri boyunca üretim dışında kalmaları, önemli ölçüde bağımsız olmaları,

Reklam, işlerinizi saat gibi yürütür

REKLAM VE TANITMA FAALİYETLERİNİZİ
yurt içinde ve dışında
EN ETKİLİ VE EN İSRAFSIZ ŞEKİLDE YÜRÜTMEK İÇİN
Kurumumuz hizmetlerinden faydalanınız

BASIN İLÂN KURUMU

Cağaloğlu, Türkocağı Cad. no. 1, kat: 3
Telefon: 27 66 00 - 27 66 01, İstanbul

Basın: 60175/528

Orta Doğu Teknik
Universitesi'nde boykota
katılan öğrenciler yürüyüş
yapıyorlar.

FİNFİNİS İŞÇİLERİ KONUŞUYOR

—Osman S. AROLAT

büyük kalabalıklar halinde oluşum olanakları, tahsil sonrası rasyonel ve garantili olmayan düzen organizasyonu içinde yer alamama kuşku, eğitim düzenleri ve olayları izleme imkânları sonucu politik bilinçlenmenin nispeten hızlı olması ve gençliklerinden gelen heyecanlılık, araştırmacılık ve dinamizm onları daha devrimci kılar. Bu yüzden öğrencilerin üniversite yönetimine katılmaları yönetimin sınıfsal niteliği bakımından bir değişiklik getirmese bile, yönetimin devrimci gelişmelere açıklığı yönünden önemli sayılabilecek farklar doğuracaktır. Bu nedenlerden en geniş ölçüde üniversite yönetimine katılmalıdır.

Direniş hareketinin öğrenci birliği dışında gelişmesi tartışılabilir. Bu konuda bir kararın alınması için bu konuyla ilgili olarak 9 Ekim 1968 günü bir bildiri yayınlamıştır. Bildiride hareketlerin kendi dışlarında geliştiğini ve geliştiğini kabul eden yöneticiler, kendilerinin iki toplantı dışında forumlara alınmaması kınanmıştır. Bu ek olarak öğrenci sorunları üzerinde görüşleri olduğunu açıklayarak komitelerin ele aldığı konularda onlara paralel görüşler açıklamışlardır. Ayrıca kapalı kapılar ardında öğrenci sorunlarını sattıkları iddialarını da reddetmişlerdir.

Gelişen direniş hareketine en sert tepki üniversite dekanı Kemal Kurdaş'tan gelmiştir. Kurdaş 9 Ekim 1968 günü yayınladığı bildiride olayı yererek programların ve derslerin uygulanmaması olduğunu buna karşı gelmesini istemiştir.

Ertesi gün toplanan öğrenci forumlarında, emizah, eğlence, güldürü olarak isimlendirilen Kurdaş'ın bildirisi, öğrenciler tarafından fakülte duvarlarına ve çeşitli panolara asılmıştır. Öğrenciler forum çalışmalarını sürdürmüşlerdir. Bu arada yayınlanan ortak bildirilerde müdürün tutumu yerilerek hedeflerinin «halka dönük özerk bir üniversite içerisinde öğrencilerin yönetime katılması» olduğunu bir kere daha açıklamışlardır. Ayrıca «Rektörü direnişin asıl hedefleriyle bunları bağlayan sebepleri anlamaya çalışacağız» demişlerdir.

Gelişen boykotlar sırasında dekanın, eğitimin ve üniversitenin genel sorunları yanında, fakültelere ve bölümlere özgü sorunları da ele almıştır. Genel görüşler yanında yer alan bu konularda da öğrenci görüşleri kapsayan tasarımlar hazırlanmıştır.

Orta Doğu Teknik Üniversitesi'nde gelişen boykot göstermektedir ki, yeni gelişen boykotlar öğrencilerin günlük sorunlarından çok ülkenin ve eğitimin genel sorunlarına yönelmektedir. Ve öğrenciler, Amerikan metodlarıyla uyutulmaya çalışılabilir, bu bağları kırma yönüne bir çaba içerisindedir.

Boykot sorununa bu açıdan bakarsak, Ankara'da bölgesel sorunlarla yakından ilgilenen Sosyal Bilimler Fakültesi'nde de bir boykotun başlayacağına söylemek kehanet sayılmaz.

FINFİNİS işçileri, Nurettin Çekil, Mustafa Sunar, Hakkı Kaçar, İsmail Mürseloğlu, sömürüye karşı çıkıyorlar.

GEÇEN haftalar içerisinde tek dera hengâmesi, Hüsnü Kentmen'in büyüklüğünü kesmesi, Gönül Yazar'ın aşkı uğruna döktüğü göz yaşları arasında iki fabrikanın jandarmalar tarafından işgal edilerek birer ikişer sütunluk haberler olarak yer aldı.

Bu işgallerden biri, İzmir'de Betontaş fabrikasında, biri de İstanbul'da Finfinis fabrikasında meydana geldi. Biz Finfinis işgalini işçilerin kendi anlatımlarıyla okurlarımıza sunmayı olayları açıklaması bakımından uygun bulduk.

«Ben, Nurettin Çekil, 1929 senesinde İstanbul'da doğdum. Sekiz nüfusa bakarım. Bu fabrikaya 1959 senesinde girdim. Ben, girdiğimde burada bir tek tezgâh çalışıyordu. Bugün ise fabrikada 31 tezgâh, 20 büküm, 20 kadar bobin makinası var. Yüz, yüz on milyon sermayesi oldu herhalde Finfinis'in. Günden ben 30-40 metre çadırbezi dokurum. Aşağı yukarı her metresi piyasada 20 liraya satılır. Yani metresi başına 19.50 lira kazanır Finfinis.»

«Ben, Mustafa Sunar 1938 yılında Tosya'da doğdum. İs-

tanbul'a 1954 yılında geldim. O günden bu yana bu fabrikada çalışıyorum. İlk yıl 12 saat çalışırdık. Patron fabrikada bile oturmaz. Yazsa adada kahr, arada uğrar. Kıssa Beyoğlu'na gider. Gece döner, bazen dönmeyiz. Yarı denizde, villada geçirir. Bizse iznimizi kısa doğru alabiliriz.

Bizler, giyeriz keten kumaş, eskirse yama vururuz. Finfinis giyer çeşit çeşit kumaşlardan elbise. Ben, 200 lira kira veririm, patronun orda burda evi var.»

«Ben, Hakkı Kaçar. 1928 Malatya doğumluyum. İstanbul'a 1949'da geldim. O günden bu yana dokumacılık yaparım. Bu fabrikaya 1963 yılında geldim.

Bu fabrikada soyunma odaları yoktur. Yemekhane yoktur. İçinde bulunduğumuz binanın duvarları her yanından çatlıyor. Her an bina işçilerin başına çökebilir.

Bu tehlikeler yetmiyormuş gibi iki atmosferik boya kazamı da belediyeye az vergi vermek için dört atmosferde çalıştırıyor.

Direnme için 27 Eylül cuma günü saat 15'de biz de tezgâhları kapatıp oturduk. Haklarımızı istedik. İşyerinde direnmeğe yeniden başladık. İşveren bunu öğrenince jandarmaya kumandanına haber vermiş. O da getirip kapıya iki jandarma dikti. Biz, fabrikaya girip çıkıyorduk. Jandarma bize karışmıyordu. 7 Ekim gününe kadar olay böylece sürüp gitti. Tam sekiz gün fabrikaya gelip gittik. O sabah fabrikanın jandarma tarafından işgal edildiğini gördük. Kumandana sorduk, işverenin emri var. Hepinizi işten attı.» dedi.

«Benim adım İsmail Mürseloğlu. 1943 yılında Yugoslavya'da, Pirişnev'de doğdum. 1959'da Türkiye'ye göçmen olarak geldim. 1965 yılından bu yana bu fabrikada çalışıyorum. Bizim direnmemizi, birliğimizi gördüler. Toplum halinde ayrılmadığımızı gördüler. Biz tezgâh hazırladılar. İçeride hâlâ çalışmakta olan patron yağcı altı işçi, kız arkadaşlarımıza küfrediler. Kız arkadaşlarımızın yardımına koşan arkadaşlarımızla kavga oldu. Jandar-

Beyhan Karelka
— Direniyor —

malar saldırdı. Baştemsilcimizi yaraladılar. Kavgaya sebep olanları bırakıp, 12 kız, sekiz erkek arkadaşımızı karakola götürdüler. Aralarında 13 yaşında kızların da bulunduğu arkadaşlarımızı 24 saat karakolda bekletip bize gözdağı verdiler. Sonra mahkemeye verdiler, sekizi tutuklandı. Neden olduğunu bilmiyorum. Çünkü dayak yedikleri iddiasıyla rapor alan altı yağcı hemen döndü çalışmaya başladılar. Bizimkiler rapor alamadılar. Karakolda müsaade etmediler doktora çıkmalarına. Şimdi sekiz arkadaşımıza yardımı çağırıyoruz Sultanahmet'teki...»

«Ben, Beyhan Karelka 1946 yılında İstanbul'da doğdum. Dört yıldır bu fabrikada çalışıyorum. Bu harekete hep beraber başladık, hep beraber devam edeceğiz. Birlik olarak kendi işimizi kendimiz göreceğiz. Ne zaman biteceği belli olmaz ama hakkımızı almadan da direnmemizi bırakmayacağız. Yalnız, bize yardımcı olarak gençliği ve diğer işçi arkadaşlarımızı bekleriz.»

İşçiler direnmelerini sürdürmeğe devam ettiler. 14 ekim 1968 günü İstanbul'a indiler. Yürüyüş yaptılar. Şehrin o düzensiz trafiğini biraz daha karıştırlarken, olayı görmek istemeyen, duymak istemeyen, duyurulmak ve gösterilmek istemeyenlere iletmeğe çalıştılar.

Bir özel okul skandalı!

GEÇEN yıl türkülerle Ankara'ya yürüyen gençler sevgilerinin yettiğince bağırıyorlardı: «İstanbul'un dardır yolu, özel okul sağı solu.» Nitekim bir tek özel okulun, bir tek mimarlık dalında aldığı öğrenci sayısı Teknik Üniversite'nin beş dalda verdiği mezuna denk oldu. Patronun aynı zamanda öğrencisi olduğu bir okul açıldı. Ve üç yıldır çalışan bir özel okulun bir dalından Milli Eğitim Bakanlığı'nın haberi olmadan açıldığı açıklandı. Bakanlık genel müdür muavinlerinden biri LCC tiyatro bölümü için «Bizim okulun o bölümünden haberi yok.» dedi. Bunu söylerken okulun üç yıldır gazetelere verdiği ilanları göstermişti herhalde. Bundan böyle öğrenmiştir sanırsanız.

Çünkü, bu okuldan temmuz ayında iki, ekim ayında beş öğrenci kapı dışarı edildi. Hem de öğrenim için gerekli 2000 lirayı ödeyeceklerini bildirmelerine, iyi birer öğrenci olmalarına rağmen. Öğrencilerin atılmalarının sebebi, patronun zararını kapatacağı açıklanan perah tiyatro gösterilerinde oynamak istememeleri, öğreticilerinin

sık sık tekrarladıkları «yetişme döneminde 15 günden fazla üstüste oynamamamıza görüşünü buna gerekçe olarak göstermeleri. Hoş sonra öğretimi üyeleri de patrona karşı çıkıp kendi görüşleri sorunlarından öğrencilerin neden atıldığını sormamışlardır.

Patronun öğrencilerin hem okul ücretini ödeyip, hem de parasız olarak para gösterilerde yer almaları itirazına karşı gelen beş öğrenci yapılan görüşmelerde bu fikirlerini belirtmişlerdir. Patronun bu bölümde yaptığı zarar diğer bölümlerde karşılayabileceğini ve yapılan işin zararının da olabileceğini, bir ticaret işi olduğunu açıklamışlardır.

Bu davranışları yüzünden okuldan atılan öğrenciler, Milli Eğitim Bakanlığı'na başvurarak durumu anlatmışlar ve haklarını aramışlardır. Böylece özel okulların «anayasaya uygunluğu» üzerinde görüşlerini açıklayan bakan ve yöneticilere meseleleri biraz daha yakından incelemeleri gerektiğini hatırlatmışlardır.

LCC Okulu Sahibi, öğrencileri okula sokmuyor

Ne sağcıyız ne solcu, futbolcuyuz futbolcu

GEÇEN hafta basının üzerinde durduğu başlıca konu şüphesiz CHP'nin deklodolu Büyük Kurultayı idi... Kurultay'dan çok önce İnönü'nün NATO'dan yana ve sosyalizme karşı nutuklar vermesi, uzun zamandan beri sol edebiyatı yapan CHP'nin bundan sonra hangi istikamete yöneleceği konusunda herkesi merakla düşürmüştü bulunuyordu.

Kurultay'ın birinci gününü izledikten sonra Ecevit Güresin, Cumhuriyet'te izlenimlerini şöyle yansıttı: «İsmet Paşa kaç yılın politikacısı, kaç yılın kurdu, bütün olguları önceden sezdi. Ve, ne ortamın ortasını dayıyatı ağına aldı, ne sosyalizme yeşil ışık yaktı. «Biz sadece Cumhuriyet Halk Partisiyiz» dedi, çıktı işin içinden. Den bu tanımlamayı herkes kendine göre ve kendi lehine yorumlamakla meşguldü. Ortamın ortacıları memnun, ortamın solcuları memnun, daha solcuları memnundu. Ortacılar memnundu, çünkü: İnönü sosyalizmi kesinlikle reddetmiş, sağdakilerle, soldakilerle her büyük meselede aykırılıkların bulunduğu açıklamıştı. Ayrıca Paşa, CHP'de ortamın soluğu benimsenememiş idarecilerin bulunmadığını da söylemişti.

...Daha soldakiler de memnundu, çünkü:

İsmet Paşa önce parti için de beraber çalıştığı arkadaşlarından hiçbirinin aşırı solculuğundan şüpheli ve tedirgin olmadığını, yani aşırıları olsa bile kendisinin bunlara pek aldırmadığını söylemişti. İsmet Paşa, CHP'nin bugün için sosyalist Parti olmadığını söylemişti. Ancak madem ki anayasa sosyalizme açıktı, o halde İnönü'nün sözü gelecekte partiyi bağlamazdı. Bileğine güvenen borazancıbaşıydı...

Kurultay'ın ilk gününden sonra Milliyet'te Abdü İpekçi de, İnönü'nün konuşmasının partide yeni kopmalar olmasını ihtimalini zayıflatmış ileri sürerek şöyle demiştir: «Sol-

Amerika'ya kadar yolun var!

TÖS'teki komünistlerin yalnız bir şey yaptıkları yoktur! Görevleri! Yani çocuklarımızı doğru düştü okutmak! Bir de özel okulların aleyhinde söylemediklerini bırakmazlar. Çocuklarımızı komünistlikten korumak için başlıca çarelerden biri özel okullara yahut yabancı okullara yollamaktır.

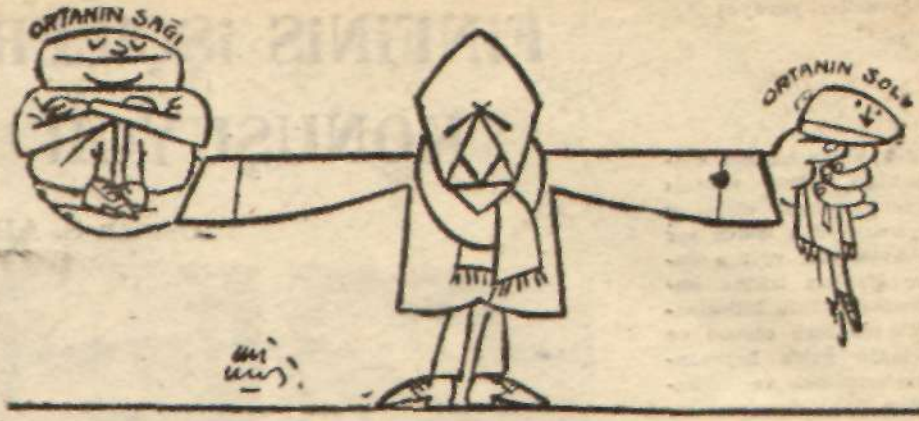
FALİH RİFİKİ ATAY
(Dünya - 16.10.1968)

yalist partiler, doktrin partileridir... Halk Partisi böyle bir doktrine hiç bir zaman bağlı olmadığı gibi, bundan sonra da böyle bir bağlılık kurmak ihtiyacı yoktur. Zira her şeyden önce bugün ülkemizde sosyalist bir parti kurulmuş ve faaliyeti Anayasa Mahkemesi'nce de meşru görülmüştür. Bu bakımdan ikinci bir sosyalist partiye lüzum yoktur. Doktrin bir sosyalist partiye inananlar, kurulmuş partide hizmet görebilir veya onu destekleyebilirler. Bununla beraber doktrinler bir sosyalist partinin dışında toplumcu dünya görüşlerini benimseyen partiler bulunabilir, bulunmalıdır da... Bu tür partiler sosyalist doktrinden esinlenmekte, fakat dogmaları olduğu gibi kabul etmemektedir. Bu özelliği ile de kendilerinin sağındakilerle olduğu kadar solundakilerle de bir çok sorunlarda ayrı görüşler taşımaktadırlar. İşte Halk Partisi'nden beklenen, beklenmesi gereken bu paralele kalmıştır... Ecevit'in de görüşlerini bundan farklı olmadığını biliyoruz.»

Oğlanlara karşı savaş!

Sabah sabah aralarında mini etekli kadınların da bulunduğu bir yığın acayip kıyafetli adamın sırtlarındaki alet edavatla camile doluştuğunu gören mü'min cemaat, evvelâ ne olup bittiğini anlamayarak şaşırırsa da, bilahare bunların sipemacı telifesinden olup «Kâtibim» namındaki bir filmle «aşk sahnelerini» çevirmek üzere camile gelmiş bulundukları öğrenilince, hazır bulunanlar galeyana gelerek mini etekli karıları da, onlara patronluk eden zevatı da, oğlan artistleri de (Zeki Müren kastediliyor) apar topar püskürterek takım taklavatlarıyla birlikte yüzlerine tükürüp camiden kovmuşlardır.

(Bugün - 13.10.1968)

Ali Ulvi — Cumhuriyet

Başbakan zırnık bile yaratamaz!

— Yaratıyor, dedi, yaratıyor!
— Kim? dedik.
— Başbakan, diye ilave etti.
Kaslarımızı çattık, gözümüzü yumduk, ağzımızı açtık, haykırdık:
— Başbakan zırnık bile yaratamaz. Yaratmak Allah'a mahsustur. Bir mahlûka yaratıcılık izafe etmek, küfürdür. İnsan ancak Cenab-ı Hak'ın yaratmış olduğu şeyleri keşfedebilir. İşte o kadar. Bir daha dikkat et, saçmalama! Dalkavukluğun lüzumu yok.
ABDURRAHMAN ŞEREF LAÇ
(Bâbü'lîde Sabah - 14.10.1968)

Hürriyet Gazetesi Temsilcisi Cüneyt Arcayürek'in CHP Kongresi'nin eğilimi hakkındaki izlenimi de şöyle idi: «Biz sosyalist parti değiliz. CHP'liyiz... İşte bu sözler, tempoların, yaşa'ların, varo'ların salona sığmadığı bir andır. Kurultay bu defa kesin hatları ile sosyalist bir parti olumadığını ilanını ister gibi dalgalamıyordu.»

Geçen hafta kendisinin de sosyalist olmadığını gururla açıklayarak günah çıkartan Akşam Gazetesi'nin «YORUM»cuşu, İnönü'nün Kurultay konuşmasını olumlu karşılayarak şöyle demektedir: «CHP içinde aşırı solcular olduğu görüşünü paylaşmadığım, partisinde birlik ve beraberlik bulunduğunu da söyleyen İnönü, artık bir Monsieur Le Palisse hakikati haline gelen «CHP sosyalist değildir» gerçeğini de tekrarlarmış, partisinin «sosyalist olmayan bir Cumhuriyet Halk Partisi» olduğunu ifadeyle yetinmiştir. Ana çizgileriyle İnönü'nün Kurultay konuşması yapıca, çıkması muhtemel tartışmaları önlemeye mâtuf bir nutuktur. Öyle gözükmektedir ki, CHP Genel Başkanı, partisinin memleket sorunları konusunda-

ki görüşlerinin Kurultay'da Bülent Ecevit tarafından açıklanmasını tercih ederek sadece ana meselelere şöyle bir dokunmak yolunu tercih etmiş ve parti içi diktatörlük ihtimallerini böylece cevaplandırmıştır.»

Yeni Gazete ise bagyazısında İnönü'nün konuşmasını özetle şöyle yorumlamıştır: «Genel Başkan'a göre, CHP Türkiye'de sosyalist partilerin de bulunmasının kanunen mümkün olduğu görüşündedir fakat CHP sosyalist değildir. Kısaca CHP, CHP'dir. Öte yandan, İsmet İnönü'nün dünki konuşması, CHP'nin ileride sosyalist olmayacağı yolundaki ibareden mahrumdur. Bilindiği üzere CHP Genel Başkanı, bu sözü ilk defa, 1966 yılının yaz aylarında, CHP'nin ortak grup toplantısında söylemişti. Daha sonra İnönü, «CHP sosyalist olmayacaktır» sözünü de bu cümlelerin ardına eklemişti. Oysa hiç değilse nazari açıdan, İnönü'nün bunu söylemeye hakkı yoktu. Zira bir partinin en yetkili organı genel başkan değildir. Keza hiç bir genel başkan, partinin ömrü boyunca başında kalacağını heri süremez. Bu sebeple, hem kurultay yetkisi için ne girecek bir sözü söylemekten kaçınması olması, hem de ilerideki ihtimalleri hesap dışında tutmaması dikkati çekicidir. İnönü'nün konuşması, hakikatte CHP'nin sosyalist olup olmadığını tartışmasını aşmaktan çok böyle bir tartışmaya girmekten Kurultay'ı alkoyma hedefine yönelmiştir. Böylece İnönü, parti içinde yeni bir tartışma ve kopma meydana gelmesini önlemek amacı gütmüştür.»

Tercüman Gazetesi Muhabiri Mehmet Ali Kışlalı ise verdiği kurultay haberinde Ecevit'in CHP'ye hakim olduğunu, İnönü'nün ikinci plana düştüğünü ileri sürerek şöyle diyordu: «CHP'nin 19. Kongresi dün alışılmamış bir hava içinde başlamış, şimdiye kadarki kongrelerde delegelerin tezahüratının ağırlık merkezi olan İnönü, Ecevit'e yapılan şiddetli tezahürat karşısında ilk defa açıkça ikinci plana itilmiştir.» Ancak bu ikinci plana itilmenin CHP'nin daha fazla sola kayması anlamına gelececeği, yine Kışlalı'nın verdiği haberin ikinci cümlesinden anlaşıyordu: «Başkanlık divanının itirazsız seçiminin sonra yaptığı konuşmada İnönü «Biz sosyalist parti değiliz, Cumhuriyet Halk Partisiyiz» dediği zaman uzun uzun alkışlanmıştır.»

Yeni İstanbul Gazetesi'nde Kurtul Altuğ da, İnönü'nün konuşmasından sonra CHP'nin telifçi yolu seçtiğini belirterek şunları yazıyordu: «19. Kurul-

tay sakin ve heyecansız başladı. Gerçekten Selim Sırrı Tarcan Spor Sarayı'nda başlayan Kurultay'da eksik olan tek şey heyecandı. 19. Kurultay'ın ilk gününden kulislere hakim olan bir tedirginlik, bir kuşku havasıydı. Genel Başkan İnönü'nün Kurultay'ı açış konuşmasının finali gösteriyor ki, 19. Kurultay, İsmet Paşa tarafından çizilen bir rota üzerinde yürüyecek... Bu rotaya, henüz erkekle olmakla beraber, abir telifçi yolu damgası vurulabilir. İnönü'nün, CHP'nin sosyalist parti olmayacağından bahseden sözlerinin büyük alkışlarla mukabele görmesi, delegelerdeki genel kanıyı ortaya koyacak nitelik taşıyor.»

Çeşitli eğilimlerdeki yazarların değerlendirmeleri de açıkça göstermektedir ki, 19. CHP Kurultay'ının seçtiği yol «telifçi yol»dur ve bunun halk dilindeki ifadesi de şöyledir: «Ne sağcıyız ne solcu, futbolcuyuz futbolcu!»